

Inspiratie- fiches

Dante Drago en de wraak van Viracocha

Auteur: Johan Vandeveldde
Uitgever: Phoenix Books

Over de maker

Johan Vandeveldde studeerde Audiovisuele Kunsten aan het RITCS in Brussel en begon zijn carrière als scenarist voor strips gebaseerd op de televisiereeksen “Windkracht 10” en “Flikken”. Nadat hij de televisiewereld achter zich liet, legde hij zich toe op het schrijven van jeugdboeken en die boeken worden gemaakt. Johan Vandeveldde behaalde reeds zeven keer de eerste en tweede plaats bij de Leesjury, onder andere voor “Elfenblauw”.

Bron: www.auteurslezingen.be/johan-vandeveldde

Korte inhoud

Nadat zijn vader voor de ogen van Dante neerstort met zijn stuntvliegtuig, verhuizen de jongen en zijn moeder van Italië naar België, het geboorteland van zijn moeder. Daar brengt hij noodgedwongen veel tijd door bij zijn tante en oom. Voor haar werk als archeoloog moet zijn moeder immers vaak lang en ver op reis. Het botert echter helemaal niet met zijn oom en op school hebben enkele jongens het op hem gemunt. Wanneer Dante na een samenloop van omstandigheden de spiksplinternieuwe sportwagen van zijn oom in de prak rijdt, blijft er geen andere optie over dan dat hij meegaat naar Bolivia met zijn moeder, op zoek naar het mythische El Dorado. Aangekomen in de jungle belandt hij in een wervelend avontuur vol geheime gangen, valstrikken en intriges. Is iedereen wel te vertrouwen?

1

HET VERHAAL

Cover

- Spreekt de cover je aan?
- Waar doet de omslagillustratie je aan denken? (“Indiana Jones”, “Tomb raider”, ...)
- Wat verwacht je van het verhaal? Geeft de cover je daar al een idee van?
- Word je daar enthousiast van? Houd je van zulke verhalen?

- Bekijk de film/gameposters in de bijlage. Zie je overeenkomsten? (Vb. het geel en oranje van de letters, afbeelding van een amulet, actiepose, bewegende voertuigen, tempels, mysterieuze sfeer, ...)

Personages

- Wie is het hoofdpersonage? Door wiens ogen zie je de gebeurtenissen? (Dante)
- Noem drie karaktereigenschappen van Dante. (vindingrijk, temperamentvol, loyaal, gevoelig, volhardend, eerlijk, rechtuit, direct, blijft rustig onder druk, ...)

“Archeologie is teamwork.” (p.147)

- Vind je dat je veel te weten komt over de leden van het onderzoeksteam? (bv. Ja, professor Vandermeersen is ongeduldig, gepassioneerd en prikkelbaar, Maya is een zorgzame durfal, ... / Nee, er wordt vooral omschreven hoe ze eruitzien, maar over hun karakter komen we weinig te weten /...)
- Vind je dat de teamleden zich als een team gedragen? Wanneer wel? Wanneer niet? (Zie hoofdstukken 11-12 en 15: enkele teamleden gaan alvast op onderzoek uit zonder de anderen in te lichten, waarna ze in de problemen geraken of er conflicten ontstaan. / Maar ook: door hun goede samenwerking overleven ze de levensgevaarlijke tocht)
- Kan je begrijpen waarom de teamleden soms besluiten alleen op onderzoek te gaan?
- Vind je de manier waarop de teamleden met elkaar omgaan geloofwaardig?
- Kan je begrijpen waarom Reiner zelf de ontdekker wil zijn van El Dorado? Of waarom het goud hem zo in verleiding brengt?

Stijl

Om de juryleden te laten letten op het beeldend taalgebruik dat Johan Vandeveld hanteert, kunnen jullie een spelletje “Ik heb het u letterlijk juist gezegd” spelen. Dat gaat zo:

- Lees een passage uit de tekst voor.
- Laat de juryleden aandachtig luisteren naar álle details.
- Na het luisteren stel je enkele detailvragen, zoals:
 - Welke smaak heeft het waterijsje dat Dante eet op het vliegveld? (sinaasappel, p.5)
 - Van welk materiaal is de pilotenjekker van Dante gemaakt (leer, p.182)
 - Hoe ziet de hoed van Pablo eruit? (die heeft een brede rand, p.89)
 - Op welke manier blijft het rubber van Dante’s voetzolen plakken aan de gouden brug? (als gesmolten kaas op pizza, p.218)
- Wat vind je van de manier waarop Johan Vandeveld de dingen beschrijft in zijn boek? (Bv. levendig, langdradig, ...)
- Zorgt de manier van beschrijven ervoor dat je je alles levendig kan voorstellen en je jezelf diep in de jungle waant, in het midden van de actie?
- Heb je liever dat er meer aan de verbeelding wordt overgelaten?
- Is er een beschrijving/omschrijving die je is bijgebleven? Waarom? (origineel of net niet, grappig, erg beeldend, herkenbaar, ...)

Einde

- Loopt het verhaal goed af? Wat vind jij? Waarom wel/niet?
- Vinden de archeologen dat hun zoektocht goed verlopen is? Zijn ze tevreden met het resultaat? (Ze zijn blij dat ze het overleefd hebben, maar erg teleurgesteld dat El Dorado verloren is gegaan, zie pagina's 236 en 241)
- Had je verwacht dat het zo zou aflopen, of is er iets wat je verraste?
- Wat vind je van de manier waarop Dante aan het einde ontvangen wordt door zijn oom en tante? Vind je het een passend einde voor hen? (Vb. ja, ze hebben tijd gehad om alles te laten bezinken/ nee, ik kan niet geloven dat oom Ben plots zo vergevingsgezind is, ...)

Sfeerschepping

- Welke sfeer heeft het boek? (spannend, geheimzinnig, avontuurlijk, ...)
- Wat zorgt ervoor dat je dat gevoel krijgt bij dit boek? (Vb. je wil weten of hun missie zal slagen/ gevaarlijke en spannende situaties / wie is er te vertrouwen? / je zit echt in het boek door de beschrijvingen /...)
- Krijgt Dante veel rust in het verhaal? (Nee, de spannende gebeurtenissen volgen elkaar snel op: ze belanden van de ene gevaarlijke situatie in de andere.)
- Waar speelt het verhaal zich af? (In de jungle, ver weg van de bewoonde wereld)
- Welke sfeer straalt de jungle uit vind je? (vb. er zijn allerlei geheimen verborgen / er leven gevaarlijke dieren (slangenaanval op pagina 170) / de geluiden van de jungle klinken onheilspellend / ...)

2

VERWERKING

Archeoloog of avonturier?

- Welk beeld komt er bij je op wanneer je denkt aan een archeoloog?
 - Bekijk eventueel dit informatieve filmpje van schooltv over archeologie:
www.schooltv.nl/video-item/de-geschiedenis-van-de-archeologie-archeologen-geven-nooit-op
 - Vergelijk de manier waarop de archeologen te werk gaan op pagina 95-96 met de manier waarop de verdere zoektocht naar El Dorado verloopt. Wat valt je op?
 - “Ze schraapten zorgvuldig over de aarde met kleine truweeltjes (...) Ze gebruikten ook borsteltjes en penselen en zelfs houten satéstokjes om de aarde stukje bij beetje weg te schrapen zonder de artefacten te beschadigen.” (p.95-96)
 - “Maar voor de honderd steentjes die we vinden, is er altijd wel die ene kunstig beschilderde potscherf die ons een blik gunt in het leven van de mensen die hier woonden, drieduizend jaar geleden.” (p.115)
- Tegenover:

- “Zou het niet cool zijn als wij – jij en ik – erin zouden slagen om de sleutel na te maken en het geheim van de grot kunnen ontsluiten?” (p.113)
- “We kunnen hier de hele tijd staan discussiëren over archeologische waarde (...) Of we kunnen proberen om hieruit te geraken...” (p.155)

- Zou je zeggen dat dit een realistische roman is? Waarom wel/niet?
- Zou je het team eerder archeologen of avonturiers noemen? Waarom vind je dat?
- Waar zou je trouwens zelf wel eens op ontdekking willen gaan? Welke plek of welke tijd spreekt tot jouw verbeelding?
- En zou je dan liever op zoek gaan naar eeuwenoude schatten, of meer te weten komen over hoe het dagelijkse leven er toen uit zag?

Boekverfilming: ideeën voor creatieve verwerking

Trailer

Stel je voor dat dit boek verfilmd wordt. Bij een boek kijk je vaak naar de cover en de flaptekst om te bepalen of het een boek voor jou is. Bij een film gebeurt dat door middel van een filmtrailer.

- Bekijk een aantal filmtrailers, bijvoorbeeld die van “Ted en de schat van de mummie”, “Paddington in Peru”, “Indiana Jones and the dial of Destiny”, “Hoe tem je een draak”, ...

Schrijf een script voor de trailer van de verfilming van “Dante Drago en de wraak van Viracocha”. Let daarbij op de volgende dingen:

- Je wil de interesse opwekken, maar niet verklappen hoe het afloopt.
- Wat zijn de sleutelmomenten in het boek, welke gebeurtenissen zijn erg belangrijk voor het verloop van het verhaal? (vb. Dante kan niet meer terecht bij zijn oom en tante / Dante trapt een eeuwenoude vaas kapot, maar ontdekt zo een belangrijk artefact voor de rest van hun zoektocht naar El Dorado / Reiner blijkt hen te verraden / ...)
- Maak bijvoorbeeld gebruik van enkele interessante citaten / uitspraken uit het boek. (Bv. “Professor Vandermeersen is niet te vertrouwen. Hij heeft me bedreigd.” (p.127))
- Als je de trailer uitbeeldt, voorleest, of zelfs filmt, kan je eventueel gebruik maken van geluidseffecten zoals de iconische BRAAAM die in veel trailers van actiefilms gebruikt wordt: www.youtube.com/watch?v=ZW0Y-iEwglU
- Tip: Baseer je op de achterflap van het boek. Ook deze probeert je aandacht te trekken en net genoeg informatie over het verhaal te geven.

Filmposter: tableau vivant

Bekijk de afbeeldingen in bijlage 1. Stel je voor dat je een filmposter moet maken bij dit boek.

- Beeld stilstaand een scène uit het boek uit, of zet je in de juiste positie voor een filmposter.

- Tip: Omdat je stilstaat, mogen je gezichtsuitdrukking en je lichaamshouding een beetje overdreven zijn. Op die manier kan je de gevoelens/acties van het personage beter overbrengen. Je mag immers geen bewegingen maken om deze gevoelens/acties te verduidelijken.

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Zo ontstaat er nog meer interactie in de Leesjury-community! Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de gewenste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

© Iedereen Leest en Ilse Moens, 2025
Vormgeving: Simon Bequoye

BIJLAGE 1

<https://www.trendsinternational.com/indiana-jones-and-the-dial-of-destiny-hat-23929.html>

<https://www.disney.nl/films/indiana-jones-and-the-dial-of-destiny>

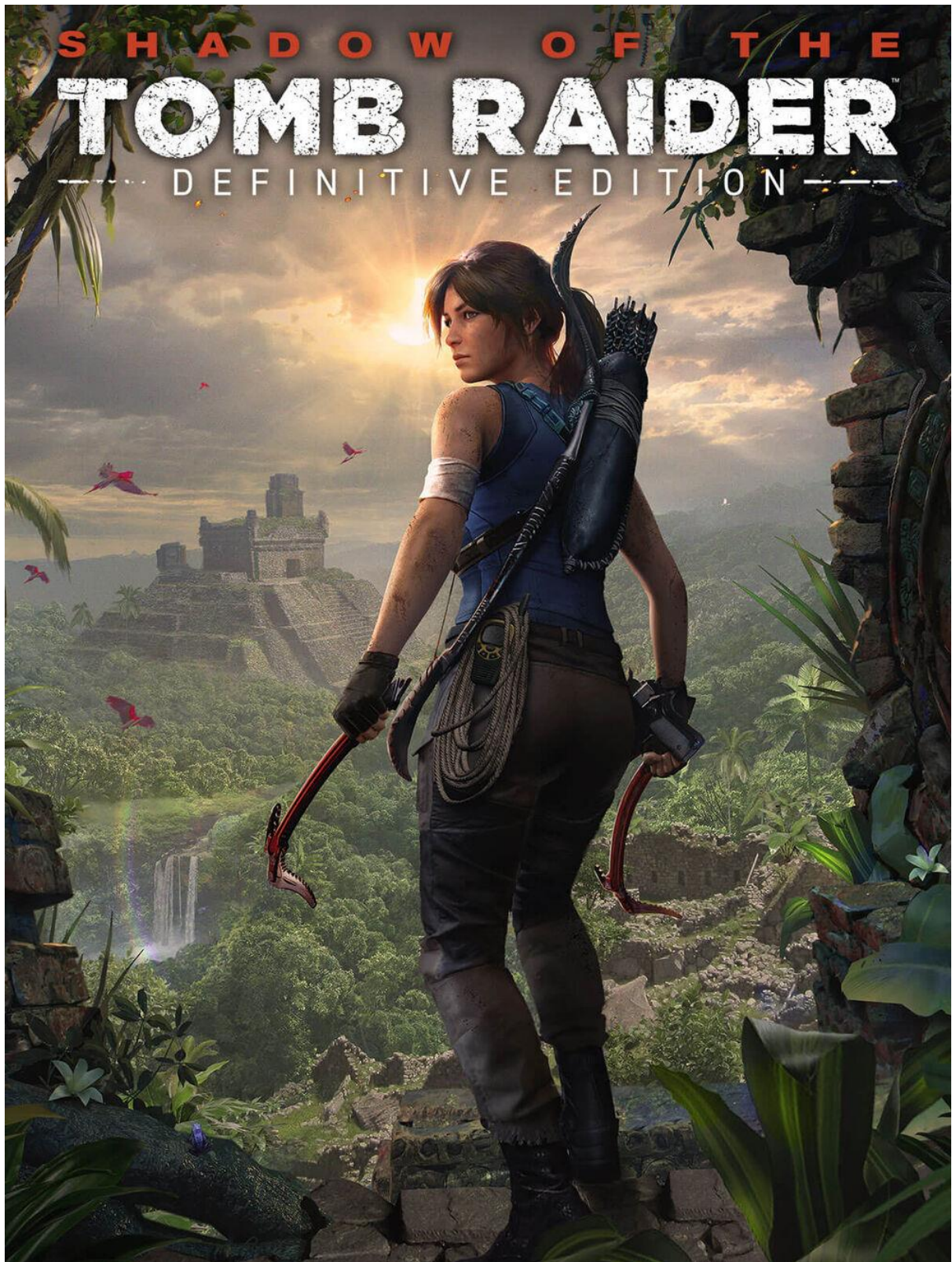
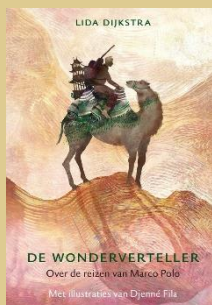

Image via Square Enix

De wonderverteller: over de reizen van Marco Polo

Auteur: Lida Dijkstra
Illustrator: Djenné Fila
Uitgever: Luitingh-Sijthoff

Over de makers

Lida Dijkstra studeerde kunstgeschiedenis en archeologie en werkte enkele jaren in de museumwereld voordat zij in 1992 besloot zich volledig op het schrijven van jeugdboeken te richten. Twee jaar later verscheen haar eerste Friestalige kinderboek, waarna zij een omvangrijk oeuvre opbouwde van meer dan zeventig titels voor kinderen en jongeren, in zowel het Nederlands als het Fries. Ze schrijft én vertaalt haar werk vaak zelf. Haar boeken variëren van prentenboeken tot historische jeugdromans. Voor “De wonderverteller” ontving zij de Zilveren Griffel. Eerder won ze de Thea Beckmansprijs in 2023 voor haar boek “Schaduw van Toet”. Haar werk werd daarnaast genomineerd voor prijzen als onder andere de Woutertje Pieterse Prijs.

Djenné Fila studeerde in 2017 af als illustratrice aan de Academie voor Kunst en Vormgeving St. Joost in Breda. Ze debuteerde als kinderboekenillustrator in 2019 met “Het beest met de kracht van tien paarden” van Lida Dijkstra, gevolgd door onder meer “De vuurvogel” van Bette Westera en “Schaduw van Toet”, opnieuw een samenwerking met Lida Dijkstra. Voor haar werk gebruikt ze een gelaagde collagetechniek, waarbij ze analoge materialen als ecoline, bladgoud en papyrus combineert en digitaal samenvoegt. In 2023 ontving zij het Gouden Penseel voor “Een kleine geschiedenis van de mens door dierenogen” van Joukje Akveld.

Korte inhoud

“De wonderverteller” van Lida Dijkstra speelt zich af in 1298. Het weesmeisje Topina werkt als schoonmaakster in de gevangenis van Genua en heeft de stad nog nooit verlaten. Daar komt echter verandering in wanneer ze in deze gevangenis de gevangene Marco Polo ontmoet, die dagelijks mensen trekt met zijn wonderlijke reisverhalen. Wanneer Polo vermoeid raakt van het steeds opnieuw vertellen, zorgt Topina er in het geheim voor dat een medegevangene, Rustichello di Pisa, Marco Polo’s verhalen opschrijft. Het boek wisselt tussen Topina’s eigen vertelling en de avonturen van Marco Polo, waarin hij herinneringen ophaalt aan verre reizen doorheen woestijnen en langs steppes, paleizen en vreemde heersers. Voor Topina, die tot dan toe een weinig opvallend bestaan leidde, openen de verhalen een nieuwe wereld. Polo’s vertellingen laten haar nadenken over haar beperkte horizon en wekken verlangen naar een ander leven. Wanneer Polo uitverteld is en het boek van Rustichello di Pisa klaar is, kan Marco Polo als bij wonder de gevangenis opnieuw verlaten. Topina lijkt helemaal alleen achter te blijven in de gevangenis van Genua, zeker wanneer Polo zegt niet van plan te zijn om haar mee te nemen. Gelukkig hebben de verhalen van Marco Polo Topina’s honger naar avontuur

aangewakkerd en beslist ze het weeshuis te verlaten, Polo achterna. Hij blijkt haar op te wachten en samen vertrekken ze naar Venetië, naar het paleis van zijn familie.

1

HET VERHAAL

Cover en illustraties

Voor “De wonderverteller” maakte Djenné Fila sfeervolle, gedetailleerde prenten die het historische verhaal visueel versterken. Op haar website en op YouTube vind je twee boeiende filmpjes over haar illustratiewerk. In beide filmpjes vertelt ze over haar illustratiestijl, hoe ze te werk gaat, waar ze haar inspiratie vandaan haalt ...

— www.vimeo.com/297494680?fl=pl&fe=vl&pgroup=plv

— www.youtube.com/watch?v=puVbFyxwEIU

Djenné Fila vindt de cover van een boek bijzonder belangrijk. Een omslag, zegt ze, moet opvallen, zeker in een overvolle kinderboekenwinkel. De cover van een boek moet meteen de aandacht trekken van de boekhandelbezoekers.

- Slaagt Djenné Fila in haar opzet? Vind je dat de cover van “De wonderverteller” meteen opvalt? Waarom wel, waarom niet? Wat maakt de cover van dit boek zo bijzonder, zo opvallend, zo in het oog springend? (Of net niet?)
- Toen je de cover van het boek en de titel voor het eerst zag/las, en je nog niets had gelezen, wat dacht je toen? Wat waren je verwachtingen bij het zien van de cover, het lezen van de titel? Hoe kwam je aan deze verwachtingen? Zijn deze verwachtingen uitgekomen, na het lezen van het boek? Waarom wel, waarom niet? Hoe zou jouw cover er precies uitzien, mocht jij de cover mogen ontwerpen? Wat zou je anders doen? Waarom precies?

Djenné Fila vindt het belangrijk dat haar illustraties de tekst tot leven wekken, dat de illustraties zaken toevoegen aan de tekst. Om haar illustraties te creëren gaat ze associëren vanuit haar eigen fantasie. Fila beperkt zich in haar illustraties dus niet tot wat er in de tekst geschreven staat. Bekijk samen de afbeelding op pagina 12. Herlees nadien het openingshoofdstuk “Buitelzinnen”. (Ook het tweede hoofdstuk, “Groots idee” kan voorgelezen worden.) Bekijk nadien opnieuw de afbeelding op pagina 12.

- Herken je de werkwijze van Fila in deze afbeelding? Wat heeft ze met eigen fantasie ingevuld en wat heeft ze letterlijk overgenomen uit de tekst? (Je ziet de schaduwen van kamelen, hoewel er in dit hoofdstuk niets over kamelen verteld wordt.) Waarom zou ze precies voor deze toevoegingen gekozen hebben? (De schaduwen van de kamelen kunnen wijzen op de verhalen die Marco Polo in zijn cel vertelt, naar de verhalen die er nog zullen komen...) Vind je de illustratie geslaagd? Waarom wel, niet? Hoe zou jij de illustratie aanpassen, mocht dit aan jou gevraagd worden?
- Welke illustratie sprak je het meest aan in het boek? Waarom precies? Wat vertelt de illustratie precies? Wat vertelt de tekening meer dan het verhaal? Waar situeert de afbeelding zich precies?

Hoewel je in beide filmpjes Djenné Fila niet echt aan het werk ziet, hoor je haar wel vertellen over haar werkwijze. Zo combineert ze analoog en digitaal werken met elkaar. Eerst maakt ze (analoog) vlekken, maakt ze tekeningen, stempelt ze met verschillende structuren en ondergronden (vaak zaken uit de natuur, zoals bladeren of veren...) en gaat ze aan de slag met ander materiaal (ansichtkaarten, stof...). Nadien bewerkt ze dit materiaal digitaal tot de uiteindelijke illustratie, zoals de lezer ze in het boek te zien krijgt.

Bekijk de afbeelding op pagina 188 en 189. Op deze pagina kan je goed zien dat Fila werk met vlakken die ze vooraf maakt, dat ze afdrukken maakt van ongebruikelijke zaken... Bekijk de klederdracht van de verschillende mannen van de Polo-familie. Als je nauwkeurig kijkt, kan je er bloemen- en plantenpatronen in herkennen. Onderaan pagina 189 zie je een kleine rasterstructuur.

Bekijk de afbeelding op pagina 178 en 179. Als je aandachtig naar de zeilen van het schip kijkt, lijkt het wel alsof dit grove vegen zijn die gemaakt werden met een verfborstel.

Bekijk de afbeelding op pagina 169. Hier merk je goed dat de achtergrond waartegen Cocacin, de nieuwe vrouw van de chan, wordt afgebeeld, opgebouwd werd uit verschillende vlakken die allemaal met een verschillende druktechniek gemaakt werden.

- Zie je in deze illustratie plekken waar Djenné Fila met vlekken of grote verfstroken heeft gewerkt? Waar? Kun je afdrukken herkennen van voorwerpen uit de natuur? Welke patronen doen je daaraan denken? Herken je structuren of patronen die eruitzien alsof ze gestempeld zijn? Hoe denk je dat ze gemaakt zijn? Op welke plekken in de illustratie zie je dat Djenné Fila verschillende materialen zou hebben gebruikt? Kun je aanwijzen waar in de tekening analoge technieken (gemaakt met de hand) zichtbaar zijn en waar je ziet dat ze digitaal bewerkt is?
- Hoe veranderen de patronen en structuren de sfeer van de tekening? Vind je dat de gebruikte druktechnieken helpen om het verhaal sterker te maken? Waarom wel of niet? Als je één van deze technieken zelf zou willen uitproberen, welke zou je kiezen? Hoe zou je die gebruiken in je eigen tekening? Stel dat de achtergrond helemaal egaal/leeg was, zonder structuren of patronen, hoe zou de afbeelding er dan uitzien? Denk je dat de patronen en structuren ook iets vertellen over de personages of de plaats? (Personages worden bv. nooit in detail afgebeeld. Je ziet nergens duidelijke gezichtsuitdrukkingen, emoties... Personages worden herleid tot een soort van schaduwen, alsof ze onderdeel zijn van een schimmenspel.)

Structuur

“De wonderverteller” is een kaderverhaal of raamvertelling. Een kaderverhaal is een verhaal waarin één of meerdere andere verhalen zijn ingebed. Het kaderverhaal vormt de omkadering of het decor waarbinnen de andere verhalen verteld worden. Vaak is er een hoofdverhaal (het “kader”) dat de afzonderlijke verhalen met elkaar verbindt. In “De wonderverteller” is het kader het verhaal van Topina in de gevangenis van Genua, waarin zij Marco Polo ontmoet en deze in contact brengt met Rustichello. Binnen dat kader vertelt Marco Polo zijn reisverhalen (in blauw) en tussendoor worden losse weetjes over dieren gegeven (in bruin). Zo lopen de drie verhaallijnen naast elkaar, elk met hun eigen kleur en functie.

- Heb je tijdens het lezen gemerkt dat je eigenlijk verschillende verhalen aan het lezen was? Hoe merkte je dit op? (Verhaal van Topina in de gevangenis van Genua / Verhaal van Marco Polo die over zijn reisavonturen vertelt / Info over de dieren die Polo gezien heeft op zijn verschillende reizen.) Welke van de drie verhaallijnen vond je het interessantst? Waarom?
- Heb je tijdens het lezen gemerkt dat de verhalen van Marco Polo in een andere kleur lettertype stonden dan het verhaal van Topina? (Verhaal van Topina in de gevangenis van Genua = ZWART / Verhaal van Marco Polo die over zijn reisavonturen vertelt = BLAUW / Info over de dieren = BRUIN) Vond je het handig dat elk soort verhaal een eigen kleur had? Heeft dat je geholpen om het verhaal beter te volgen? Hoe zou het verhaal zijn overgekomen als alle tekst in dezelfde kleur was gedrukt?
- Wat is volgens jou de belangrijkste rol van Topina in het verhaal? Waarom denk je dat Lida Dijkstra ervoor heeft gekozen om Topina's perspectief te gebruiken als kader voor Marco Polo's verhalen? (De verhalen/avonturen van Marco Polo aaneenrijgen, zorgen dat er wat samenhang ontstaat tussen de verschillende verhalen van Polo.)
- De dierenweetjes onderbreken soms het hoofdverhaal. Hoe ervaarde jij deze onderbrekingen? Vond je ze leuk, leerzaam of eerder storend? Waarom?

Personages

Topina, die eigenlijk Maria heet, groeide op in een klooster, aangezien ze een wees is. Daar werd haar geleerd haar mond te houden en haar plaats te kennen. ('Maar ik hield mijn mond. Dat was er eerder in het klooster wel ingeslagen. Als je niets zei, kon je ook niets verkeerd zeggen.') (p.8)

- Hoe zie je haar evolueren doorheen het verhaal? (Topina houdt zich eerst wat meer op de achtergrond, al is ze wel vanaf het begin goed in zaken regelen voor Marco Polo. In het klooster, waar ze opgroeide, leerde ze dat het slimmer was te zwijgen en minder uitbundig te zijn, weinig op te vallen. Naarmate Polo zijn verhalen vertelt, zie je haar groeien als mens. Het meisje dat nog nooit buiten Genua is geweest, wordt plots een meid die de wijde wereld wil ontdekken. Dankzij de verhalen van Marco Polo krijgt ze nieuwe inzichten over de wereld, over de mensen... daardoor voelt ze zich gesterkt om de gevangenis te verlaten, zonder goedkeuring, en Marco Polo achterna te trekken.)
- Stel dat jij Topina was: zou je de verhalen van Marco Polo durven afluisteren, ook al mocht het eigenlijk niet? Topina krijgt van Marco Polo een bijnaam: kleine muis. Vind jij dat een mooie bijnaam voor haar? Waarom (niet)? Vind je dat deze bijnaam bij haar past? Ook op het einde van het verhaal? Hoe zou jij je voelen als je, net als Topina, altijd op de achtergrond zou staan en bijna niemand je opmerkte?
- Hoe helpt Topina ervoor zorgen dat Marco Polo zijn verhaal kan laten opschrijven? (Ze brengt Marco Polo, die het beu is zijn verhalen steeds opnieuw te moeten vertellen, in contact met Rustichello da Pisa, een schrijver die in dezelfde gevangenis vastzit. "Priegelwerkje, dat schrijven," ging ik verder. 'Maar aan de andere kant van deze verdieping zijn een man met een pot vol ganzenveren opgesloten. Zijn vloer ligt bezaaid met stukken perkament. (...) Dat is slim van hem, want een verhaal dat opgeschreven is, hoef je nooit meer te vertellen. Andere mensen kunnen het dan zelf lezen of voorlezen. Als ze kunnen lezen, natuurlijk.' Messer Marco staaarde me aan alsof hij me voor het eerst zag. 'Topina toch,' zei hij. 'Wat een groots idee voor zo'n klein opdondertje.'" (p.13-14)
- Wat leert Topina uit de verhalen over de Chinese prinses Aigiarne? Waarom denk je dat Topina besluit haar leven uiteindelijk in eigen handen te nemen? (Het is o.a. door de verhalen over prinses Aigiarne dat Topina leert dat je als meisje een eigen wil kan hebben,

dat je als meisje ook je eigen keuzes kan maken... Dit, samen met de verhalen van Marco Polo over verre werelden waarover Topina niets weet, wakkeren haar zin om te ontsnappen, om haar vertrouwde wereld te verlaten, verder aan.) Denk je dat jij, als je Marco Polo's verhalen had gehoord, ook zin zou krijgen om de wereld te ontdekken? Waarom wel, waarom niet?

- Hoe beschrijft **Marco Polo** de landen die hij bezoekt? Wat maakt zijn manier van vertellen bijzonder? (Marco Polo beschrijft de landen op een beeldende manier, waardoor je je als lezer, net als Topina, alles levendig kan voorstellen. Polo's verhalen zitten vol details over landschappen, gebouwen, dieren en mensen, waardoor ze boeiend blijven, zelfs als ze deels verzonnen zijn.) Denk je dat Marco Polo zijn verhalen soms overdreven heeft, mooier voorstelt dan ze eigenlijk echt waren? Waarom zou hij dit doen? Welke avonturen lijken voor jou te ver gezocht/weinig realistisch?
- Welke houding heeft Marco Polo tegenover andere culturen, en hoe verschilt dat van Rustichello's houding? (Marco Polo ontwikkelt een open blik tegenover andere culturen. Hij leert fanatisme en gelijkhebbigheid los te laten en kijkt vol bewondering naar de vaak hoogstaande beschavingen die hij tegenkomt, dit merk je in zijn omschrijvingen van het rijk van de chan. Rustichello daarentegen blijft veel conservatiever, vooral op het gebied van godsdienst en man-vrouwverhoudingen. Polo denkt ook heel anders over zaken als oorlog etc. Zijn reizen hebben hem geleerd om minder conservatief te zijn, andere levenswijzen en manieren van denken te aanvaarden. Hij betwijfelt bv. ook of de wereld wel randen heeft waar je af kan varen, een idee dat in de 13e eeuw nog niet algemeen gangbaar was.)
- Welk verhaal / avontuur van Marco Polo sprak je het meest aan? Waarom precies dit verhaal? Welk avontuur had je graag zelf willen meemaken? Waarom precies? Waar had je absoluut niet bij willen zijn?
- Hoe verandert de **band tussen Topina en Marco Polo** doorheen het verhaal? (Topina verandert van iemand die gewoon Polo's cel poetst en hem eten brengt naar iemand die hem met belangrijke zaken bijstaat tijdens zijn gevangenschap: ze zorgt voor een schrijver die Polo's verhalen op papier zet, die ervoor zorgt dat Polo's jas opnieuw in zijn bezit komt... Er ontstaat een soort van vriendschap, zonder dat dit echt benoemd wordt of zonder het een typische, cliché disneyvriendschap te laten worden.)
Wat hebben Topina en Marco Polo gemeen, ondanks hun verschillende leeftijden en achtergronden? (Hun nieuwsgierigheid, hun positiviteit, hun wil om vooruit te komen, niet bij de pakken te blijven zitten bij een tegenslag...)
- Met welk personage voelde jij je het meest verbonden: Topina of Marco Polo? Waarom precies met dit personage?
- Waarom stopt **Rustichello** met schrijven als Marco Polo over meeuwen en zeeziek zijn vertelt in dit fragment: "Rustichello fronste en maakte al een tijdje geen aantekeningen meer. 'Is er iets?' vroeg messer Marco. 'Tja, weet je,' zei Rustichello. 'De lezer wil spektakel, hè? Ik had gehoopt op stormen, piraten, knokpartijen op leven en dood. Maar je vertelt over meeuwen en misselijkheid. Dat kent iedere Italiaan wel. Kun je de saaie stukken niet overslaan en het verhaal oppakken waar het interessant wordt?' 'Niet zo ongeduldig,' zei messer Marco." (p.39-40) (Omdat Rustichello zulke dingen te gewoon vindt. Hij wil dat Marco Polo vertelt over spannende avonturen, niet over dingen die iedereen al kent. Hij vindt spannende avonturen leuker. Dat merk je omdat hij stormen, piraten en gevechten wil horen, en gewone dingen "saaï" noemt.)

- Denk je dat Rustichello gelijk heeft als hij zegt dat lezers vooral spektakel willen? Waarom wel, waarom niet? (Soms wel, want spannende dingen trekken snel de aandacht. Maar veel lezers vinden het juist leuk om ook kleine details en rustige momenten te horen.)
- Rustichello wil dat het verhaal sneller spannend wordt. Wat zegt dat over hem als schrijver? Wil hij wel het 'echte' verhaal vertellen? Of wil hij alleen een spannend verhaal vertellen, een verhaal dat de waarheid niet noodzakelijk eer aandoet? (Het laat zien dat hij vooral denkt aan wat mensen leuk vinden om te lezen en dat hij minder geduld heeft om te wachten tot het spannend wordt. Wat zou er gebeuren met Marco Polo's verhaal als hij alleen maar spannende stukken zou vertellen? Zou je dan het 'echte' verhaal krijgen? (Dan zou je misschien niet goed begrijpen hoe het écht was op zijn reizen. Je zou alleen de actie zien en niet de kleine dingen, zoals het lange wachten vooraleer een tocht kan beginnen, het bijeenzoeken van voedsel voor de volgende tocht, het verhandelen van handelswaren... die ook belangrijk zijn.)

2

VERWERKING

Het boek heeft, naast een mooi overzicht van de personages uit de verhalen van Polo en een verklarende woordenlijst, ook een belangrijk laatste hoofdstuk. ("Is alles wel écht gebeurd?", p.207-208). De titel van dit hoofdstuk is een erg belangrijke vraag voor lezers van deze leeftijd. Omdat dit hoofdstuk er komt na het verhaal van Topina en Marco Polo en misschien niet altijd even grondig gelezen werd, is het handig om hier nog even bij stil te staan.

- Waarom twijfelen mensen al sinds de tijd van Marco Polo of alles wat hij vertelde echt gebeurd is? (Omdat sommige dingen die hij vertelde heel vreemd of bijna onmogelijk lijken, zoals stekelvarkens die stekels afschieten of krokodillen zonder achterpoten. Ook zei de kerk toen dat er onder de evenaar geen mensen konden wonen.)
- Hoe kan het dat verhalen in oude boeken soms veranderen? (Omdat boeken toen met de hand werden overgeschreven. Schrijvers en vertalers konden fouten maken, dingen weglaten, of juist extra stukjes verzinnen.)
- Wat heeft schrijver Lida Dijkstra zelf gedaan met het verhaal van Marco Polo? (Ze heeft feiten gebruikt die zeker bekend zijn, maar ook zelf dingen verzonnen of weggelaten om het verhaal leuker en duidelijker te maken voor lezers nu.) Waarom zegt ze: "Alles in dit boek is echt gebeurd, behalve de stukken die volslagen verzonnen zijn"? (Dat is een grappige manier om te zeggen dat je niet altijd precies weet wat waar is, omdat feit en fantasie door elkaar lopen.)
- Wat is volgens jou het belangrijkste dat de schrijver wil dat je onthoudt over Marco Polo's verhaal? (Dat het niet altijd uitmaakt of elk detail echt gebeurd is. Het gaat ook om de belevenissen, de sfeer, en wat je ervan leert over andere landen en mensen.)
- Vind jij het erg als niet alles in een waargebeurd verhaal helemaal klopt? Waarom wel of niet? Maak je verhalen die je zelf meegemaakt hebt, soms ook wel een beetje spectaculairder / specialer / grappiger / boeiender? Waarom wel, niet? (Belangrijk om lezers hun mening te laten vormen over het verschil tussen feit en verhaal.) Als je weet dat een verhaal deels echt en deels verzonnen is, kun je er dan nog net zo van genieten? Waarom wel of niet? (Lezers laten nadenken over wat voor hen belangrijker is: dat een verhaal 100% waar is, of dat het hen boeit, inspireert en iets laat voelen of leren.)

3

VERDER LEZEN

- Monsterdieren: fabels & feiten / Jet Bakels en Anne-Marie Boer (Rubinstein, 2018)
www.boekenzoeker.be/monsterdieren-fabels-feiten
- Marco Polo (stripreeks) / Eric Adam, Didier Concard en Fabio Bono (ill.) (Dark Dragon Books, 2021)

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Zo ontstaat er nog meer interactie in de Leesjury-community! Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de gewenste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

© Iedereen Leest en Jochen Van Aken, 2025
Vormgeving: Simon Bequoye

Inspiratiefiche

door Jochen Van Aken

Gij brengt mijn vrede niet

Auteur: Mark Tijsmans

Uitgever: Pelckmans

Over de maker

Mark Tijsmans is een Vlaamse auteur van jeugdromans. Naast zijn werk als acteur, zanger en musicalartiest is hij sinds 2006 actief als schrijver. Hij debuteerde dat jaar met “Het geheim van te veel torens”, dat in 2007 werd bekroond met de Kinder- en Jeugdjury Vlaanderen. Tijsmans publiceerde sindsdien meer dan twintig boeken, vaak met historische of avontuurlijke thema's. Voorbeelden hiervan zijn “Fort Fiktori” (2020), een oorlogsnovelle tegen de achtergrond van de Eerste Wereldoorlog, “Gij brengt mijn vrede niet” (2024), een verhaal over vriendschap in 1944, en “De ridders van de ronde keukentafel” (2018), een avonturenverhaal met kinderen in de hoofdrol.

Korte inhoud

“Gij brengt mijn vrede niet” speelt in 1944, aan het einde van de Tweede Wereldoorlog, en vertelt het verhaal van twee jongeren: Freek en Rosa. Ze komen uit totaal verschillende milieus. Freek behoort tot een gezin dat de Duitse bezetters steunt. Zijn grootvader, August Boom, geeft een krant uit die samenwerkt met de nazi's, en Freek zit, eerder tegen zijn zin, bij de Hitlerjugend. Na de dood van zijn ouders, die in 1943 omkwamen bij de Amerikaanse bombardementen op Mortsel, woont hij bij zijn grootouders August en Rientje. Rosa daarentegen groeit op in een verzetsmilieu. Haar vader, broer Peter en tante Hettie helpen mensen die door de oorlog in gevaar zijn.

Ondanks hun totaal verschillende achtergronden worden Freek en Rosa vrienden. Meer nog: er ontstaat een spel van aantrekken en afstoten en hun gevoelens gaan verder dan vriendschap alleen. Maar zulke gevoelens zijn gevaarlijk in de nadagen van de oorlog. Hun families proberen het contact te verbieden, al is dat makkelijker gezegd dan gedaan. Via hun omgeving krijgen Freek en Rosa heel andere verhalen te horen over wat ‘goed’ en ‘fout’ is.

Wanneer de geallieerden dichterbij komen, loopt de spanning tussen hen verder op. De situatie verandert ingrijpend wanneer Peter, die actief is in het verzet, door de Duitsers wordt terechtgesteld. Het verdriet om haar broer drijft Rosa en Freek uit elkaar. Toch helpt Rosa hem, ondanks alles, te ontsnappen aan een op wraak beluste menigte die de familie Boom wil straffen voor collaboratie. Freek en zijn grootmoeder weten te ontkomen, maar zijn grootvader August wordt door de plaatselijke bevolking geëxecuteerd.

Aan het einde van het boek is de oorlog voorbij – en ook de band tussen Freek en Rosa is definitief verbroken.

Cover

De cover springt meteen in het oog, voornamelijk door de foto van een jongen in het uniform van de Hitlerjugend. Over deze foto ging het ook tijdens een interview met Mark Tijsmans, uit 'Het Nieuwsblad'.

“Gij brengt mijn vrede niet” is al het 22ste boek van jeugdauteur Mark Tijsmans. “Mijn boeken worden inderdaad gecatalogeerd als kinder- en jeugdlectuur, maar het is eerder leesvoer voor heel de familie”, corrigeert Tijsmans. Op de cover van het boek staat een kind in een uniform van de Hitlerjugend. “We hebben er heel lang over gepraat, maar de vlag dekt de lading.”

Het boek gaat over twee kinderen in 1944, Freek en Rosa. Hij is lid van de Hitlerjeugd, zij groeit op in een gezin van verzetsstrijders. “Voor de cover hebben we zelfs aan Antwerps burgemeester Bart De Wever toestemming gevraagd om de jongen in dit uniform in het openbaar te mogen fotograferen.”

(Uit 'Het Nieuwsblad' van 10 mei 2024, artikel van Michel Van Der Auwera)

- Toen je de cover van het boek en de titel voor het eerst zag / las, en je nog niets had gelezen, wat dacht je toen? Hoe kwam je aan deze verwachtingen?
- Zijn deze verwachtingen uitgekomen, na het lezen van het boek? Waarom wel, waarom niet?
- Hoe zou jouw cover er precies uitzien, mocht jij de cover mogen ontwerpen? Wat zou je anders doen? Waarom precies?
- Waarom zou deze cover voor sommige mensen choquerend kunnen zijn? Welk gevoel roept de foto van de jongen in het Hitlerjugenduniform bij jou op? Geeft deze cover al te veel prijs over het verhaal zelf?
- De cover focust op het personage Freek, terwijl de achterflap focust op het personage Rosa. Waarom koos de auteur volgens jou voor Freek als personage op de cover in plaats van Rosa? Is Freeks verhaal belangrijker? Als de cover alleen de titel had zonder afbeelding, zou je dan nog steeds nieuwsgierig zijn naar het verhaal?

(Deze opdracht kan ook een creatieve opdracht worden. De Leesjury-leden ontwerpen dan een nieuwe cover / eventueel ook een nieuwe titel voor “Gij brengt mijn vrede niet”).

Titel

Het laatste hoofdstuk (p.126-128) maakt een tijdsprong. Plots krijg je van Freek, de verteller van dit hoofdstuk, heel wat info over wat er gebeurd is nadat Freek en Rosa afscheid namen van elkaar (het moment waarop Rosa besliste Freek niet te verraden).

- Wat kom je allemaal te weten over het verdere leven van Freek? (Zijn oma werd snel vrijgelaten en samen zijn ze naar Duitsland gevlucht, zijn oma is nooit over het verlies van haar man gekomen, al leefde ze nog wel een tijdje. Op zijn 21e erfde Freek het kasteeltje van zijn oma en opa, als enige erfgenaam. Rosa heeft hij nooit meer teruggezien.)

Om de titel te verklaren, kan het handig zijn om, samen met De Leesjury-leden, nog een keer de allerlaatste verzen te herlezen. (p.127-128 – zie bijlage 1)

De allerlaatste zin van dit boek is meteen ook de titel.

- Wat zou Mark Tijsmans precies bedoelen met deze titel? Wat zou Freek precies met deze uitspraak bedoelen? Waarom brengt 'de Vrijheid' waar iedereen zo naar had uitgekeken, geen vrede voor Freek? Ken je uitdrukkingen met 'vrede' erin? Wat betekent de uitdrukking 'vrede nemen met iets'? Waarom is het voor Freek moeilijk om vrede te nemen met het verleden? Waarmee zou Freek geen vrede kunnen nemen? Waar zou Freek spijt van kunnen hebben?
- (Ook al is België bevrijd en is de oorlog voorbij, toch kan het gewone leven niet verder gaan voor Freek. Waarschijnlijk bedoelt hij met de uitspraak dat hij geen vrede kan nemen met wat er in het verleden gebeurd is, dat hij spijt heeft van zaken die gebeurd zijn door hem / waar hij iets mee te maken heeft. Doordat Freek over de geheime schuilplaats in de drukkerij vertelde tegen Rosa, konden de verzetsmensen zijn opa arresteren en terechtstellen. Waarschijnlijk voelt Freek zich schuldig over de dood van zijn opa; mocht hij de schuilplaats niet getoond hebben aan Rosa, zou zijn opa het einde van de oorlog misschien overleefd hebben. Peter, de broer van Rosa en de persoon die Freek heeft aangevallen en verwond, wordt door Freek ook verraden. Door Peter als dader aan te duiden tijdens een gesprek met de Generalmajor, kon de broer van Rosa opgepakt worden en gefusilleerd worden. Ook heeft Freek Rosa na de oorlog nooit meer teruggezien. Aangezien er tussen beide personages iets bloeide - vriendschap, meer dan vriendschap zelfs... - heeft Freek waarschijnlijk spijt dat hij Rosa nooit meer terugzag. Hij heeft dus spijt van wat er gebeurd is, maar: gedane zaken nemen geen keer. In het Duits bestaat er een hele mooie uitdrukking voor: "hätte, hätte, Fahrradkette".)
- Kan je meeleven met Freek? Waarom wel, waarom niet? Vind je het erg voor hem dat de vrijheid geen vrede brengt voor hem? Of moet hij ook 'gestraft' worden voor wat hij allemaal, soms misschien ongewild, gedaan heeft? Waarom wel, waarom niet?

Personages

Het verhaal wordt afwisselend verteld door twee personages: Rosa en Freek. In het ene hoofdstuk lees je de gebeurtenissen door de ogen van Rosa, in het volgende door de ogen van Freek. Zo krijg je telkens een ander perspectief op wat er gebeurt. Soms vullen hun verhalen elkaar aan, soms lijken ze elkaar tegen te spreken. Deze manier van vertellen zorgt ervoor dat je als lezer niet alleen ziet wat er gebeurt, maar ook hoe verschillend twee mensen hetzelfde moment kunnen beleven.

- Hoe vond je het om het verhaal afwisselend vanuit Rosa en vanuit Freek te lezen? Welk personage vond je fijner om te volgen? Waarom? Heeft het wisselen van vertelstandpunt je geholpen om de personages beter te begrijpen? Waarom precies? Vond je het soms verwarrend dat er twee vertellers waren? Waarom wel of niet?
- Kreeg je van beide personages evenveel informatie over wat er gebeurde? Of gaf de ene verteller jou meer inzicht dan de ander? Waren er momenten waarop Rosa en Freek hetzelfde voorval heel anders beleefden? Hoe beïnvloedt het verschil in achtergrond van Rosa en Freek de manier waarop zij de gebeurtenissen beschrijven?
- Denk je dat het verhaal minder spannend of minder duidelijk zou zijn geweest als het maar door één personage werd verteld? Waarom? Hoe zorgde dit dubbele perspectief ervoor dat je over 'goed' en 'fout' in de oorlog ging nadenken?

Om het over dit wisselende vertelperspectief te hebben, zijn volgende passages zeker de moeite waard: pagina 12 tot en met pagina 17 (de eerste ontmoeting tussen Freek en Rosa, ook meteen het moment dat je als lezer merkt dat ze tot andere milieus behoren) en pagina 99 tot en met pagina 111 (de terechtstelling van Peter, Rosa's broer, en meteen ook de eerste breuk die ontstaat tussen beide personages).

In een interview met Mark Tijsmans uit 'Het Nieuwsblad' zij Tijsmans het volgende: "Ik wil de lezer laten nadenken over wat hij of zij zou doen, en hoe ver hij of zij zelf zou gaan om de situatie te redden." In het fragment op pagina 120 (zie bijlage 2) zie je dat Rosa Freek beschermt, terwijl mensen hem willen straffen omdat zijn familie met de Duitsers samenwerkt. Hoewel Rosa Freek deels verantwoordelijk acht voor de terechtstelling van haar broer, helpt ze Freek toch te ontsnappen.

- Waarom denken de mensen dat Freek gestraft moet worden?
- Welke keuze maakt Rosa in dit fragment? Waarom denk je dat ze deze keuze maakt? Wat had er kunnen gebeuren als Rosa hem níét had geholpen? Hoe denk je dat Rosa zich voelde? Hoe zou jij je voelen als je in Rosa's plaats stond? Zou jij in zo'n situatie hetzelfde hebben gedaan? Waarom wel of niet? Hoe denk je dat Freek zich voelde op dit moment? Denk je dat Freek hetzelfde zou gedaan hebben voor Rosa, mocht ze in de problemen zijn geraakt?
- Hoe ver zou jij gaan om iemand te helpen die in gevaar is? Denk je dat het makkelijker of moeilijker is om zo'n keuze te maken als het gaat om iemand die je niet goed kent?
- Wat maakt dit stukje spannend voor de lezer? Wat zou er veranderd zijn aan het verhaal als Rosa Freek níét had geholpen? Kun je een andere manier bedenken waarop Rosa hem had kunnen redden?

Schrijfstijl

"Gij brengt mijn vrede niet" heeft een bijzondere lay-out / schrijfstijl. Je zou dit boek een "verse novel" kunnen noemen. Een versroman is een roman die volledig of grotendeels is geschreven in dichtvorm. Het verhaal wordt dus niet in gewone proza-alinea's verteld, maar in korte regels en strofen, zoals in een gedicht. Daardoor leest een versroman vaak sneller, heeft hij een sterk ritme en kan hij veel aandacht besteden aan klank, herhaling en beeldspraak. Tegelijkertijd vertelt hij wel een volledig verhaal, met personages, een plot en emoties, net zoals een gewone roman.

- Wat dacht je toen je de eerste bladzijden las? Viel je meteen op dat de tekst in korte regels en strofen was geschreven?
- Hoe vond je het om een verhaal in versvorm te lezen in plaats van in gewone tekst? Had je het gevoel dat het verhaal sneller of langzamer ging door de versvorm? Merkte je dat sommige zinnen of woorden extra opvielen door de korte regels? Vond je het makkelijker of moeilijker om je in te leven in de personages? Hoe helpt de versvorm volgens jou om emoties of spanning te laten voelen? Zijn er momenten in het verhaal die door de versvorm extra krachtig werden? Geef een voorbeeld van zo'n moment. Hoe klonk het verhaal in je hoofd terwijl je las? Had het een bepaald ritme?
- Heb je eerder een versroman gelezen? Vind je dat de versvorm goed past bij het onderwerp van dit boek? Leg uit.

Uit het fragment op pagina 126-127 (zie bijlage 3) kan je afleiden dat Freek en Rosa nooit meer contact hadden met elkaar na de oorlog. Maar wat als ze dit wel hadden?

Stel je voor: Rosa besluit, jaren na de oorlog, een brief te schrijven die ze nooit verstuurd. In die brief vertelt ze hoe haar leven verder ging, waarom ze Freek heeft geholpen toen de menigte hem wilde straffen, wat ze voelt over de dood van haar broer Peter en of en hoe zij de familie van Freek daar verantwoordelijk voor acht ...

Schrijf een brief alsof jij Rosa bent. Kijk terug op gebeurtenissen en laat je gevoelens en gedachten duidelijk zien in deze brief. Je mag de tekst vormgeven zoals in het boek, maar je mag van deze brief ook een echte brief maken. Voeg eventueel tekeningen, afbeeldingen... toe.

Hieronder een mogelijk stappenplan om deze creatieve schrijfp opdracht uit te voeren met je leesgroep.

— Stap 1 — Kies wanneer Rosa schrijft

- Direct na de bevrijding.
- Jaren later als volwassene die terugkijkt op de oorlog en haar vriendschap met Freek.
- Een brief die ze schreef meteen na de dood van Peter.
- ...

— Stap 2 — Brainstormen over gevoelens, gedachten en ...

Maak een klein kaartje met drie kolommen: Gevoelens / Herinneringen / Waarom ik Freek hielp.

- Gevoelens: verdriet, woede, angst, schuld, verwarring...
- Herinneringen: Peter die lacht, Freek in uniform, de stiekeme afspraken met Freek, het geluid van de menigte...
- Waarom ik Freek hielp: ...

— Stap 3 — Bedenk de structuur van je brief

Plan 3 korte alinea's / delen voor je brief. (Hierbij alvast enkele suggesties...)

- Begin: waarom schrijf ik (wie is Rosa nu, wanneer schrijft ze).
- Midden: wat gebeurde er daarna in mijn leven (leven na de oorlog), waarom ik Freek hielp, wat er met Peter gebeurde en hoe dat voelde...
- Slot: wat ik vind van de familie Boom (schuldig? deels? niet?), een korte boodschap aan Freek (als hij het ooit leest)...

— Stap 4 — Schrijftijd

— Stap 5 — Afwerken en versieren

Lees je eigen brief hardop na en verander één zin als het raar klinkt. Vouw de brief, teken iets kleins op de hoek of plak een 'valse' postzegel. Geef de brief een datum en handtekening: "Rosa, 1951" of "Rosa, 1990" — wat je koos bij stap 1.

— Stap 6 — Voorleestijd!

Afhankelijk van je eigen Leesjurygroep kan je overgaan tot een voorleesronde. Elk leesjurylid leest dan zijn eigen brief voor aan de rest van de groep.

Handige zinnen om te beginnen / te gebruiken...

- "Ik schrijf deze brief omdat ik soms nog aan die dag denk..."
- "Na de oorlog gebeurde dit met mij: ..."

- “Ik hielp jou (Freek) omdat...”
- “Toen Peter werd meegenomen / geëxecuteerd voelde ik...”
- “Ik weet niet of deze brief ooit gelezen wordt, maar ik moest het opschrijven want...”

3

VERDER LEZEN

- Oorlog in inkt: dagboekverhalen / Annemarie Van den Brink, Suzanne Wouda en Steef Liefing (ill.) (Ploegsma, 2020) www.boekenzoeker.be/oorlog-inkt-dagboekverhalen
- Kinderen in het verzet (stripreeks) / Vincent Dugomier en Benoît Ers (ill.) (Le Lombard, 2017 - ...) www.boekenzoeker.be/kinderen-het-verzet-eerste-acties

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Zo ontstaat er nog meer interactie in de Leesjury-community! Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de gewenste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

© Iedereen Leest en Jochen Van Aken, 2025
Vormgeving: Simon Bequoye

BIJLAGE 1

Ik wou dat ik kon zeggen
dat alles goed gekomen is.
Zo is het niet gegaan.
Na oorlog komt vrede.
Het einde van een oorlog
heet de bevrijding te zijn.
Bevrijding!
Het was mei! We waren vrij!
En toch voelde het niet zo.
Zelfs jaren later niet.
Het voelde...
Ik wist niet wat ik voelde.
Ik wist niet wat ik *wel* voelde.
Maar vrij voelde ik me *niet*.
Want Vrijheid!
Oh, Gij Vrijheid!
Gij vaak ontbeerde
felbevochten
duurbetaalde vrijheid...
Gij brengt mijn vrede niet!

BIJLAGE 2

'Hij zit bij de Hitlerjeugd. Meekomen jij! Nu!'
Ik keek naar Rosa. Zij keek naar mij.
De wereld stond stil.
Onze blikken tastten naar elkaar.
Wat ging ze doen? Wat zou ze zeggen?
Eén woord van haar.
Eén woord was genoeg.
Eén woord en alles was voorbij. Voor mij.
Rosa!
Rosa alsjeblieft!
Plots schudde ze het hoofd. Eerst zachtjes.
Daarna met vastberadenheid.
'Ik weet niet waar je het over hebt', sprak ze.
Nogal uitdagend vond ik.
Mijn hart klopte in mijn keel.
'Dit is mijn broer. We maakten ruzie
over wie de kruiwagen moet dragen.'
'Welke kruiwagen?'
'Hij staat nu nog in de schuur. Domoor!
Als hij hier al was hoefden we geen ruzie te maken
over wie hem moet dragen.'
'Die jongen droeg daarnet het uniform van de Hitlerjeugd!'

'Dat lijkt me sterk!' vond Rosa!
Ik had geen idee wat ik ervan vond!
'Die jongen is mijn broer en hij zou er niet aan denken
om andere kleren aan te trekken terwijl ik erbij ben.
Preutse porseleinpap!' (p.120)

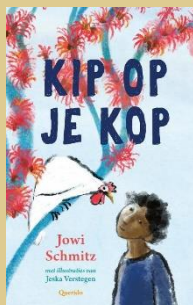
BIJLAGE 3

Ik wou dat ik kon zeggen
dat alles goed gekomen is.
Ik wou dat ik kon zeggen
dat de tijd alle wonden heelt.
Dat het verstand met de jaren komt.
En dat hoop doet leven.
Maar zo is het niet gegaan.
De waarheid is dat we elkaar nooit meer teruggezien hebben.
(...)
Rosa was verdwenen.
Weg!
Ze leek haast uitgewist!
Elke poging die ik deed om haar te vinden, draaide op niets uit.
Verloren moeite!
Verloren kindertijd! (p.126-127)

Inspiratiefiche

door Ilse Moens

Kip op je kop

Auteur: Jowi Schmitz

Illustrator: Jeska Verstegen

Uitgever: Querido

Over de makers

Jowi Schmitz schrijft zowel voor kinderen als voor volwassenen en in verschillende genres. Zo schreef ze de jeugdthriller “Schat onder de stad” en een non-fictieboek over bootbewoners, “Nooit nooit nooit meer aan de wal”. Ze woont namelijk zelf op een boot. Voor haar jeugddebuut “Ik heet Olivia en daar kan ik ook niets aan doen”, kreeg ze de Vlag en Wimpel en de Duitse Luchs Preise.

Jeska Verstegen is auteur en illustrator. Nadat ze afstudeerde maakte ze vooral illustraties voor tijdschriften, maar na een eerste kinderboekenopdracht ontdekte ze dat dát was wat ze wilde blijven doen. Ze maakt zowel prentenboeken als leesboeken en probeert graag nieuwe dingen uit. Ze woont in een huis aan het water en laat zich bijvoorbeeld inspireren door de natuur en door haar huisdieren: een knorrig konijn en een hele grote zwarte hond.

Bronnen:

www.omero.nl/auteurs/s/c/jowi-schmitz/

www.kluitman.nl/illustratoren/jeska-verstegen/

Korte inhoud

Romeo's vader is ziek en wordt niet meer beter. Zelf weet Romeo met zijn gevoelens geen blijf en dan krijgt hij ook nog het gevoel dat hij minder bij het gezin hoort doordat mama en papa een soort geheimtaal praten. Op een dag zit er een kip op zijn balkon. Romeo noemt haar Tok en hij voelt meteen een speciale band met haar. Ze biedt hem troost, een houvast. Dan blijkt de kip van de nieuwe overburen te zijn. Ook met Tobi, het buurmeisje, blijkt het meteen te klikken. Zij weet hoe het voelt om een ouder te verliezen, aangezien haar moeder stierf toen ze twee jaar oud was. Met de hulp van de burens zet Romeo alles op alles om de laatste wens van zijn vader te vervullen.

Cover

Voor het lezen

- Wekken de cover en de titel je nieuwsgierigheid op? Wat trekt je aandacht?
- Vind je het een klinkende titel? (alliteratie, rijm en spel met klinkers)
- Wat vind je van de manier waarop de woorden op de cover geplaatst zijn?
- Wat verwacht je van het verhaal?

Na het lezen

- Waar verwijzen de titel en de cover naar? (Naar Romeo's band met Tok)
- Vind je dat de titel en de cover bij het verhaal passen? Vind je dat ze de sfeer van het verhaal weergeven? (Vb. Ja, want Tok is erg belangrijk voor Romeo / Nee, want je zou niet denken dat dit verhaal over een zieke papa gaat /...)
- Wat vind je ervan dat je een beetje op het verkeerde been gezet wordt?
- Ontwerp eventueel een alternatieve cover en/of verzin een nieuwe titel.

Personages

- Wie zijn de hoofdpersonages? (Romeo, zijn mama en papa en Tobi)
- Hoe reageert **mama** op de ziekte van papa? (Ze is vaak boos, maar eigenlijk vooral bezorgd (p.81), ze is erg afgeleid de laatste tijd (p.49))
- Vergelijk hoe mama praat over de stinkvrucht op pagina 11 en op pagina 187. Wat is er veranderd? (Mama heeft aanvaard dat ze de situatie niet in de hand heeft. Merk ook op hoe ze zegt dat zij het niet meer nodig heeft (en dus niet dat papa het niet nodig heeft)).
- Hoe gaat **papa** om met zijn ziekte? (Met aanvaarding en humor (zie p.74))
 "Wat je dan het beste kunt doen, is je tijd zo goed mogelijk gebruiken. En laat dat nu precies zijn wat ik aan het doen ben. (...) Ik ben toch hier, bij jou?" (p.50)
- Probeert papa de situatie ook gemakkelijker te maken voor zijn vrouw en zoon? (Ja, hij eet bijvoorbeeld de stinkbrij en gaat mee in Romeo's plannen.)
- Hoe zou je **Romeo** omschrijven? (gevoelig, opmerkzaam, ondernemend, doorzetter, ...)
 "Ze gaat doen alsof ze niet bestaat. Ik herken dat." (p.7)
- Wat bedoelt Romeo hiermee? (Hij heeft het gevoel dat hij er minder bij hoort sinds zijn vader ziek is; hij plaatst zichzelf meer op de achtergrond.)
- Vergelijk dit gevoel met volgend citaat op pagina 183: "Mama doet een stapje opzij, ze maakt ruimte voor me." (Hij krijgt het gevoel dat hij weer meer bij het gezin hoort.)
- Romeo en **Tobi** worden snel bevriend. Hoe zou je Tobi omschrijven?
 - Ze is opmerkzaam: ze voelt aan wat Romeo nodig heeft en probeert hem te helpen.
 - Tobi is een brok energie die gewoon zegt wat ze denkt en Romeo verbaast zich erover dat ze dat zo makkelijk kan. (p.15)

- Ze laat zich niet zo snel uit haar lood slaan. Zie bijvoorbeeld haar spreekbeurt in de klas op pagina's 14 tot en met 17 en de manier waarop ze Romeo te hulp komt in de supermarkt op pagina 34.

- Zou je **Tok** ook een (belangrijk) personage noemen?
- Wat vind je van volgende uitspraak van de opa van Tobí? "Nieuwsgierige beestjes (...) Soms kiest een kip een mens voor zichzelf."? (p.77)
- Denk je dat dat waar is? Heeft Tok Romeo gekozen?

Stijl

In dit boek krijg je als lezer veel informatie tussen de regels door. Lees bijvoorbeeld de eerste twee hoofdstukken.

- Wordt het meteen duidelijk wat er aan de hand is? (Nee, maar het wordt wel duidelijk dát er iets is.)
- Vind je hiervoor enkele aanwijzingen? (De boze mama bestaat pas sinds kort/ ze maakt een wondervrucht klaar / Romeo mag veel meer dan vroeger, maar wil eigenlijk veel minder/...)
- Kan je nog enkele voorbeelden geven van zulke passages?
 - Pestkoppen Rocky, Tijs en Mo die Romeo uitnodigen voor een potje voetbal nadat ze over zijn vader gehoord hebben. (p.138)
 - Papa die begint te hoesten vlak voor hun vertrek naar Amerika en hoe Romeo al aanvoelt dat hun plan wel eens in het water zou kunnen vallen. (p.153)

Ook Romeo zelf leest veel tussen de lijnen door:

- In het boek hebben de ouders van Romeo ook hun eigen "ziektegeheimtaal." (p.30) Is hun taal echt zo geheim? (Nee, Romeo begrijpt best wat ze tegen elkaar zeggen.)
- Waarom zouden ze die geheimtaal gebruiken, denk je? (Om Romeo te sparen, omdat papa snel buiten adem is, ...)
- Wat merkt Romeo op in het volgende fragment? (Dat zijn mama mogelijk niet eerlijk tegen hem is.)
 - "Ik voel me wantrouwig. Deze toon had ze vroeger ook weleens als ze mijn kleiwerkjes bewonderde, die ik dan een jaar later in een doos op zolder terugvond en die dan spuuglelijk bleken te zijn." (p.143)

Vertelperspectief en structuur

- Wie vertelt het verhaal? (Romeo, in de ik-vorm)
- Wil dat zeggen dat we enkel te weten komen hoe Romeo zich voelt? (Nee, Romeo is erg opmerkzaam, waardoor we ook te weten komen hoe zijn mama en papa reageren op de situatie.)
- Stel je voor dat het verhaal verteld werd door een alwetende verteller, die van iedereen precies kon vertellen hoe ze zich voelden. Zou het verhaal dan anders aanvoelen, denk je?

Einde

“Mensen willen alleen maar verhalen die goed aflopen. Ik wil dat ook.” (p.125)

- Wat vind jij van deze stelling? Heb je dit boek graag gelezen? Of lees je toch liever verhalen die goed aflopen?
- Lees het laatste hoofdstuk. Wat gebeurt hierin? (Het boek eindigt met nieuw leven, de kuikentjes van Tok, die allemaal de naam Arthur krijgen.)
- Wat als “Herdenking” het laatste hoofdstuk was geweest? Zou je het boek dan met een ander gevoel sluiten?

Sfeerschepping

“Dat is droevig en mooi tegelijk.” (p.187)

- In het boek wordt een zwaar onderwerp besproken. Voelt het ook erg zwaar, vind je?
- Zijn er ook momenten in het boek die je bijvoorbeeld grappig of hartverwarmend vindt? (bv. de grapjes die papa maakt, het komkommergevecht, het enthousiasme van Tobi, de perikelen met Tok, de hulp en troost die de nieuwe burens bieden, ...)
- Bekijk de illustraties in het boek. Wat zie je vooral? (Potloodtekeningen van kippen)
- Waarom zou dat zijn? Waarom geen tekeningen van Romeo's ouders, bijvoorbeeld? (De kip zorgt voor steun en luchtigheid in het leven van Romeo. Ook de schattige illustraties zorgen voor een luchtig element, zodat het geheel niet te zwaar wordt.)

2

VERWERKING

Vriendschap in tijden van verdriet

“Ik vertelde het ook aan niemand, omdat ik het dus nog niet zeker wist. Daarna vertelde ik het trouwens ook aan niemand.” (p.12)

- Kan je begrijpen waarom Romeo het slechte nieuws met niemand wil delen? Waarom zou hij het voor zich willen houden? (Hij is nog niet klaar om toe te geven dat het niet meer goedkomt.)
- Aan wie vertelt hij het voor het eerst? (Aan Sam en Tobi's opa)
- Hoe komt dat hij het aan hen vertelt? Wat hebben ze gedaan om zijn vertrouwen te winnen?

“Warm, hij knijpt een beetje, die hand van hem. Ik moet er harder van huilen, maar gelukkig zegt Sam niks. Hij wacht rustig tot ik klaar ben. Dat duurt best lang.” (p.52)

“Tobi stoot me aan, maar zegt niks. Ik kan voelen dat ze afwacht. Ik ben heel blij dat ze even niets zegt. En op dat moment, op die plek, met billen die al koud zijn van de stoepstenen, besluit ik haar te vertrouwen.” (p.48)

- Begrijp je dat Romeo dankbaar is dat ze op dat moment niets zeggen? En dat deze momenten hem doen beslissen dat hij hen kan vertrouwen? (Ze veroordelen hem niet, ze nemen hem serieus, hij mag bij hen verdrietig zijn.)
- Na een gesprek met Tobi voelt hij ook het volgende: “Ik heb hardop gezegd waar ik bang voor ben. Het heeft niets opgelost, maar het helpt toch. Een beetje.” (p.116)
- Waarom zou het hem helpen, denk je, om zijn angsten luidop uit te spreken? (Hij hoeft het niet allemaal alleen te dragen, zijn vrienden zijn er voor hem.)
- Wat maakt van de overburen zulke goede vrienden?
- Denk je dat vriendschap een afschuwelijke, uitzichtloze situatie beter en draaglijker kan maken?

Creatieve verwerking

Verzamelwoorden (p.93-94)

Tobi verzamelt woorden die ze mooi vindt. Welke woorden zouden de juryleden aan Tobi's collectie willen toevoegen? Maak eventueel een boekje met jullie verzamelwoorden én die van Tobi, of giet ze in een woordzoeker op <https://woordzoekerfabriek.nl/>.

Maak een kijkdoos

MATERIAAL

- Schoenendozen
- Verschillende soorten papier en karton
- Stiften/kleurpotloden/eventueel verf & borstels
- Stof & lijm/kranten/tijdschriften/foto's
- Kosteloze materialen zoals flesdoppen, kurken, takjes, bladeren, stenen, bloemen, ...
- Dit kan eventueel ook met bouwblokken zoals Lego

Tobi's broer Sam is decorbouwer en maakt op het dak van hun huis de Mojavewoestijn na om zo de laatste wens van Romeo's vader waar te maken.

Ga zelf aan de slag en maak een decor in een schoendoos. Volgende vragen kunnen inspiratie bieden:

- Wat is voor jou een droomplek?
- Welke plek/wat betekent voor jou vrijheid?
- Is er een scène uit het boek die je is bijgebleven en die je in je kijkdoos wil nabouwen?
- Welk gevoel kreeg je bij dit boek? Hoe zou je dit weergeven in je kijkdoos?
- Hoe zou de Mojavewoestijn op dat dak eruit gezien hebben?

- Briefjes voor Pelle / Marlies Slegers (Luitingh-Sijthoff, 2020) www.boekenzoeker.be/briefjes-voor-pelle
- De zomer die alles was / Mariska Overman en Esther Leeuwrik (ill.) (Kluitman, 2024) www.boekenzoeker.be/de-zomer-die-alles-was

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Zo ontstaat er nog meer interactie in de Leesjury-community! Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de gewenste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

© Iedereen Leest en Ilse Moens, 2025
Vormgeving: Simon Bequoye

Vandaag komen we niet meer thuis

Auteur: Enne Koens
Illustrator: Maartje Kuiper
Uitgever: Luitingh-Sijthoff

Over de makers

Enne Koens is schrijfster en actrice en is vooral gekend voor haar vele kinderboeken. Ze viel hiermee al meermaals in de prijzen, in het binnen- en buitenland. Haar boeken werden namelijk meermaals vertaald en vooral in Italië werd ze erg beroemd. Daarnaast schrijft ze ook (muziek)theater voor volwassenen en kinderen.

Maartje Kuiper werkt als illustrator en vormgever van (kinder)boeken. Je kent haar werk misschien van “Ik ben Vincent en ik ben niet bang”, “Katvis” en “Haaientanden”. Ze woont en werkt in Utrecht met, zoals ze hem zelf noemt, haar collega en vriend Sproet de Hond.

Bronnen:

www.ennekoens.nl/

www.maartjekuiper.nl/about/

Korte inhoud

Op een dag staat Mirza's vader met een volledig volgeladen auto aan school. Ze moeten meteen vertrekken, zegt hij. Verder is hij erg spaarzaam met zijn informatie en bovendien gedraagt hij zich enorm gejaagd. Mirza heeft geen idee wat er aan de hand is. Twee dagen en nachten rijden later komen ze aan in het geboorteland van zijn vader. Deze is blij dat hij weer thuis is, maar “thuis” is voor Mirza de plek waar ze net vandaan komen: daar waar hij naar school gaat en waar hij had afgesproken met Lucas. In het nieuwe land begrijpt hij de taal en de gewoonten niet en hij voelt zich er ellendig. Het liefst wil hij zo snel mogelijk terug naar huis. Dan ontdekt hij wat zijn vader al die tijd voor hem verzwegen heeft en beseft hij dat een terugkeer er de komende jaren niet in zit.

Cover

- Trekt de cover je aan? Waarom wel/niet? Zijn er dingen die je opvallen?
- Voel eens aan de omslag. Wat valt je op? (De bergen zijn glad, de wortels zijn in reliëf gedrukt.)
- Kijk naar de jongen centraal op de omslag en de vorm rondom hem. Waar zou deze naar verwijzen? (Naar het woord “thuis” in de titel)
- Kijk na het lezen nogmaals naar de omslagillustratie. Vallen er nu andere dingen op dan voor het lezen? Wat vind je na het lezen van de cover?

Personages

- Hoe reageert **Mirza** in eerste instantie op zijn plotse verhuizing? Verandert dit doorheen het boek?
 - Aan het begin van het verhaal wil hij gewoon terug naar huis. Hij is erg ongelukkig in het nieuwe land en al zijn energie gaat naar het verzinnen van een plan om weer thuis te geraken.
 - “ik vertel mijn vader niet dat ik elke middag, zodra ik het bos uit loop, begin te huilen. Dat ik blijf huilen tot ik het huis zie. Dan blijf ik staan en wacht tot ik rustig ben. Daarna steek ik de wei over naar de voordeur en probeer uit alle macht te glimlachen.” (p.93)
 - Na zijn ontmoeting met vrachtwagenchauffeur Annie (p.111 t.e.m. 120) beseft hij dat hij niet terug kan en begint hij toch contact te zoeken met de kinderen uit zijn klas. Hij wacht niet meer tot ze vragen of hij meespeelt. Hij doet het gewoon. Op pagina 149 krijgt hij opeens inzicht in de taal. Ook dat is een keerpunt.
- Hoe voelt **Mirza's vader** zich? (Hij is blij om weer thuis te zijn, in zijn geboorteland).
- Leert ook hij nieuwe dingen? Verandert zijn visie op het land en de mensen erin doorheen het verhaal?
 - Ja, door Mirza beseft hij dat hij nog steeds te veel denkt in termen als “wij” en “zij”, door zijn ervaringen met de verdeeldheid in het land, zie bijvoorbeeld pagina 179.
 - Op pagina 204 besluit hij zijn pistool weg te gooien omdat hij het enkel bijhield vanwege de herinneringen aan vroeger.

Stijl en sfeerschepping

“Het licht prikt in mijn ogen. Ik sla mijn handen voor mijn gezicht. Hij vraagt iets. Ik versta het niet. Papa haalt mijn handen weg. Ik kijk in de lamp.” (p.21)

“Papa zweet. Hij wil niks zeggen. We zijn ondertussen al bijna een uur onderweg. Het valt me op dat hij steeds precies de maximumsnelheid rijdt. Hij haalt voortdurend zijn hand door zijn haar.” (p.10)

- Welk gevoel krijg je bij deze zinnen? (paniekerig, benauwd, ...)
- Hoe komt dat? (de korte zinnen, het onrustige gevoel dat Mirza heeft,...)

- Ook doorheen de rest van het boek worden redelijk korte zinnen gebruikt. Wat vind je daarvan? Vind je dat aangenaam, vlot en duidelijk om te lezen of blijft er een gevoel van onrust en gejaagdheid in de tekst zitten?
- Welke kleuren worden er gebruikt in de illustraties? (zwart, grijs, (zacht) oranje en bruin)
- Zijn dit ook de kleuren die in jou opkomen bij het lezen van het boek? Zou je een andere accentkleur kiezen of vind je het oranje perfect?
- Stel dat je de coverillustratie dubbel zou plooien. Wat zou je zien aan de ene kant van de plooi, wat aan de andere kant? (bijna hetzelfde, met kleine verschillen – er zit veel symmetrie in de illustratie)
- Kijk ook eens naar die kleine verschillen, bijvoorbeeld de vogels op de cover. Zijn deze verrassend? Trekken ze je aandacht? Geven ze je extra informatie?
- Vind je in het boek nog illustraties met veel symmetrie? (de prenten aan het begin van elk van de drie delen van het boek op pagina's 7, 37 en 207. Verder vind je dit bijvoorbeeld ook terug in de prenten op pagina's 205, 28 en de bomen aan het begin van de hoofdstukken)
- Kijk ook eens naar de prenten op pagina's 38, 46, 102. Welk gevoel krijg je bij deze prenten? (Vb. droevig, onrustig, benauwd, maar ook met kleine hoopvolle elementen, zoals bloemen en vogels)
- Vind je dat het gevoel dat je krijgt bij de prenten, past bij het gevoel dat de tekst oproept?

Vertelperspectief en structuur

- Door wiens ogen zie je het verhaal? (Die van Mirza, in de ik-vorm)
- Welke informatie krijg je dus als lezer? (Je weet enkel wat Mirza weet.)
- Hoeveel weet Mirza eigenlijk over het waarom van de vlucht? Wanneer krijgt hij deze informatie? (Pas op pagina 171 wordt het hem helemaal duidelijk, wanneer hij zegt "Nu begrijp ik het. Er is helemaal geen huis om naar terug te gaan,...")
- Wat vind je ervan dat er zoveel informatie wordt achtergehouden? Welk effect heeft dit? (vb. het zorgt ervoor dat je wil verder lezen om te weten wat er aan de hand is / het zorgt er net voor dat je afhaakt omdat het mysterie te lang wordt volgehouden.)

Mirza praat in gedachten met zijn vriend Lucas, van wie hij geen afscheid heeft kunnen nemen.

- Hoe klinken deze gesprekken? Klinken ze doorheen het boek hetzelfde?
 - Aan het begin moedigt Lucas hem aan om een ontsnappingspoging te ondernemen en hij reikt hem ideeën aan om hoop te houden, zoals het kerven van strepen in de bast van een boom. Hij maakt er ook een game van en spoort Mirza aan om zijn leven uit te spelen door een weg terug naar huis te vinden.
 - Hoe meer Mirza contact maakt met de mensen in de Levaren, hoe minder hij Lucas hoort. "En Lucas zelf hoor ik steeds minder. 'Is het waar dat je zelfs beste vrienden vergeet?' 'Nee, Mini, je vergeet mij niet. Maar misschien heb je me iets minder hard nodig?'" (p.148)
- Waarom zou Enne Koens Mirza met Lucas laten praten? (Mirza heeft aan het begin niemand om zijn gevoelens mee te delen. Hij spreekt de taal nog niet en zijn vader ervaart hun vlucht helemaal anders.)
- Wat vind jij van deze gesprekken tussen Mirza en Lucas? Vind je dat het iets extra's toevoegt aan het verhaal?

- Stel je voor dat dit verhaal in dagboekvorm was geschreven en Mirza zijn gevoelens aan het papier zou toevertrouwen in plaats van aan de Lucas in zijn hoofd. Zou dat anders aanvoelen? (vb. minder interessant want de stem van Lucas reageert op wat Mirza denkt en voelt en een dagboek doet dat niet / daardoor net rustiger.)
- Wat zou jij het liefst lezen?

Tip: probeer het eens uit! Zet een dialoog tussen Lucas en Mirza om in een dagboeknotitie.

2

VERWERKING

Omgekeerd vluchtverhaal

- Voor het lezen: noteer vijf woorden waaraan je denkt bij het woord “vluchtelingen”.
- Na het lezen: kijk terug op je vijf woorden. Zijn deze ook van toepassing op het verhaal van Mirza?

Voor dit boek interviewde Enne Koens veel vluchtelingenkinderen. Lees de uitspraken die ze aan het begin van het boek opnam. Dit zijn uitspraken van kinderen die naar Nederland zijn gevlucht.

- Is dat bij Mirza ook zo? (Nee, hij moet net wegvluchten vanuit Nederland naar een ander land)
- Wat valt je op aan deze uitspraken? (de kinderen geven niet op, maar ze verlangen naar hun thuis)

Mirza moet vluchten vanuit een land dat voor ons vertrouwd aanvoelt, waarvan we de gebruiken en gewoontes kennen en begrijpen. Hij komt terecht in een land waar hij niet weet hoe hij zich moet gedragen. “Ik haat het bos, de rivier, de bergen en de kuilen, maar het meest nog haat ik dit stomme land waar je niet eens verwarming hebt. Hoe kunnen mensen hier gelukkig zijn?” (p.101)

- Vind je het anders om Mirza’s verhaal te lezen dan het verhaal van een kind dat bijvoorbeeld vlucht vanuit Afghanistan naar Nederland? Zo ja, op welke manier?
- Zijn er ook overeenkomsten? (vb. het gevoel dat je niet weet hoe alles werkt in de plek waar je terecht komt, het verlangen naar thuis, strijdlust, doorzettingsvermogen,...)
- Heb je ooit al eens gehoord van de Levaren, krives en slüwen? Kan je de taal thuisbrengen? (Nee, de Levaren zijn een fictief land, met daarin ook fictieve dieren zoals de krives en de slüwen. Ook de taal is verzonnen.)
- Waarom zou de auteur ervoor gekozen hebben om Mirza niet naar een bestaand land te laten vluchten? (Zo kan iedereen zich inleven in de situatie. De Levaren zijn voor elke lezer onbekend terrein.)
- Kan je je inbeelden dat Mirza zich hier volledig verloren voelt?
- Herken jij enkele woorden uit het Levaars of zou je er zonder het woordenboek niets van begrijpen?

Thuis en identiteit

“Ik weet dat hij niet ons thuis bedoelt, maar zijn thuis. Het land waar hij is opgegroeid.” (p.25)

- Betekent “thuis” hetzelfde voor Mirza en zijn vader? (Nee, voor Mirza is het Nederland, voor zijn vader zijn geboorteland)
- Welk advies geeft meester Ifaan aan Mirza op pagina's 132 t.e.m. 136? (Dat hij meer moet zijn zoals de andere kinderen.)
- Wat vindt Mirza van dit advies? Kan je begrijpen dat hij zich de vraag stelt “En wie ben ik eigenlijk als ik als ik net word als zij? Ben ik dan nog mezelf?” (p.136)
- Begrijp je dat Mirza boos is om de timing van de boodschap? Hij heeft immers net zijn plaats op het voetbalveld afgedwongen.
 - “Want wat denkt hij dat ik elke dag doe? Tot vandaag stroomde mijn hoofd over als ik naar huis liep, had ik spierpijn doordat ik de hele dag mijn best doe, hoofdpijn van het kijken en luisteren en proberen. Heeft hij dat niet gezien?” (p.135)
- Vindt Mirza een manier om zichzelf te zijn, maar toch ook het gevoel te krijgen dat hij ook in het nieuwe land hoort? (Ja, hij besluit het volgende: “Ik ga me niet aanpassen zodat ze me accepteren, ik ga meedoen tot ze vergeten zijn dat ik nieuw was. Dat ga ik doen” (p.148))
- Doorheen het boek hoor je vaak “het is er een van ons”. Wat wordt daarmee bedoeld? (Van Nederland of van de Levaren / Meskali of Levaarse / ...).
- Moet je echt het ene of het andere zijn? Kan je ook allebei zijn? Wat vindt Mirza?
 - “Ga je er ook een van hen worden? ‘Misschien, maar ik blijf ook altijd een van daar.” (p.166)
- Kan het onderscheid tussen “hen” en “ons” ook verdwijnen? Wat zeggen Mirza en zijn papa daarover?
 - “We horen allemaal bij elkaar. (...) als we de Levaarsen als vrienden zien, zullen zij ons ook als vrienden zien.” (p. 179)

Creatieve verwerking

Betoverende dieren

Lees de beschrijving van de slüwen (p.61) en de krive (p.117).

- Wat wordt er gezegd over de slüwen? (Dat je een goed mens bent als een slüwen je vertrouwt)
- En over de krives? (dat ze boodschappen doorgeven)
- Verzin je eigen dier, een dier dat bij jou verwondering zou oproepen. Hoe ziet het eruit? Waar leeft het? Wat eet het? Welk geluid maakt het? Bestaan er verhalen over?

Symmetrie

MATERIAAL

- Wit papier
- Kleurpotloden

- Vouw een blad doormidden
- Maak (de helft van) een tekening aan de ene kant van de plooi.

- Geef je blad door aan een ander jurylid. Deze werkt de tekening af.
- Zorg dat de tekening aan de andere kant van de plooï lijkt op de andere helft van de tekening, maar probeer net als Maartje Kuiper de symmetrie hier en daar te doorbreken met een verrassend element. Wat wil jij laten opvallen? Welk gevoel wil je overbrengen?

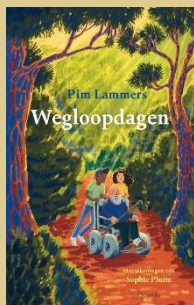
Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Zo ontstaat er nog meer interactie in de Leesjury-community! Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de gewenste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

© Iedereen Leest en Ilse Moens, 2025
Vormgeving: Simon Bequoye

Inspiratiefiche

door Jochen Van Aken

Weglooptdagen

Auteur: Pim Lammers

Illustrator: Sophie Pluim

Uitgever: Querido

Over de makers

Pim Lammers is een Nederlandse schrijver die zich richt op jeugdliteratuur, prentenboeken en jeugdpoëzie. Hij studeerde politicologie en Nederlandse taal & cultuur aan de Universiteit van Amsterdam. Zijn schrijverscarrière begon in 2017 met het prentenboek "Het lammetje dat een varken is", het eerste Nederlandse transgenderprentenboek, dat in 2018 werd bekroond met een Zilveren Griffel. Sindsdien heeft hij verschillende boeken en gedichtenbundels voor jonge lezers uitgebracht waarbij hij vaak de gevoelens en gedachten van alle jongeren centraal stelt. Zijn werk wordt geprezen om de inclusie en herkenbaarheid, waardoor hij een belangrijke stem is in de hedendaagse Nederlandse jeugd- en kinderboekenliteratuur. In 2024 debuteerde Lammers met zijn eerste jeugdroman, "Weglooptdagen".

Sophie Pluim is illustrator van een breed scala aan jeugd- en jongvolwassen boeken, waaronder "Weglooptdagen" van Pim Lammers. Haar werk varieert van knusse kartonboekjes en sfeervolle prentenboeken, kleurrijke sprookjes en zelfs griezel- en horrorboeken. Pluim staat bekend om haar oog voor sfeer, detail en de balans tussen extravagant en herkenbaar.

Korte inhoud

Luca maakt zich zorgen: zijn vaders maken steeds vaker ruzie en hij is bang dat ze gaan scheiden. In een poging dit te voorkomen besluit hij weg te lopen, maar alleen durft hij dat niet. Zijn beste vriend is verhuisd, dus hangt hij een briefje in de supermarkt: "nieuwe beste vriend gezocht". Zo ontmoet hij Imane, die zelf ook plannen heeft om weg te lopen – samen met haar opa, die zij wil bevrijden uit het verzorgingstehuis om terug te keren naar zijn huisje in het bos. Samen beleven ze een avontuur vol humor, onverwachte wendingen en emoties. Ze trotseren spannende momenten in het bos, ouderlijke bemoeienissen en hun eigen onzekerheden. Onderweg ontdekt Luca dat, ook al kun je sommige dingen niet veranderen, je er wél het beste van kunt maken. Ook al eindigt het boek niet met een 'happy disney'-einde (de ouders van Luca gaan scheiden en de opa van Imane moet definitief in het verzorgingstehuis blijven) blijft "Weglooptdagen" een ontroerende verhaal vol vriendschap en familie, verteld met vaart, warmte en luchtigheid.

Gesprek

MATERIAAL

- Groot vel papier per groep (met drie vakken: +, -, ?)
- Stiften in verschillende kleuren
- Timer of stopwatch

- STAP 1 - Opdeling in kleine groepjes. Verdeel de Leesjury-leden in groepjes van 3 tot 5 personen. Elk groepje krijgt één groot vel papier met daarop drie vakken: + (positief), - (negatief) en ? (vragen/onduidelijkheden).
- STAP 2 - Ieder jurylid schrijft in stilte zijn/haar gedachten in de juiste vakken op het groepsblad. Dit gebeurt met een eigen kleur stift, zodat meningen nog herkenbaar zijn zonder de naam te vermelden.
- STAP 3 - Gespreksronde. In het groepje mag iedereen kort uitleggen waarom hij/zij iets in een bepaald vak schreef. Er mag op elkaar gereageerd worden, maar de bedoeling is om vooral te luisteren en vragen te stellen.
- STAP 4 - Verzamelronde. Het groepje kiest de 2/3 meest opvallende of prikkelende opmerkingen uit elk vak. Deze opmerkingen omcirkelen ze.
- STAP 5 - Groepsronde. Elk groepje hangt het groepsblad op. De hele groep loopt rond, leest de opmerkingen. Opmerkingen waarmee ze het eens zijn / die ze ook geformuleerd hebben, markeren ze met een hartje. Opmerkingen waarmee ze het niet eens zijn / die niet duidelijk zijn voor de groep, markeren ze met een vraagteken.
- Nadien kan je enkele opmerkingen selecteren en als startpunt gebruiken voor een gesprek over “Weglooptdagen”.

Cover en illustraties

Bekijk de cover die Sophie Pluim voor het boek maakte aandachtig.

- Als je deze cover bekijkt zonder het verhaal te kennen/te lezen, waarover denk je dan dat dit verhaal zou gaan? Ook zonder de titel vooraf te lezen? Verwachtte je een verhaal over een jongen wiens ouders gaan scheiden, over iemand die van huis wegloopt? Waarom wel, waarom niet? Wat zorgde er precies voor dat je zo over het boek dacht? Welke onderdelen van de covertekening gaven je een idee over het onderwerp van je boek?
- Welke personages uit het boek zie je meteen opduiken als je de cover bekijkt? (Luca, zijn nieuwe beste vriendin Imane en opa Zoetland).
- Vind je de cover bij het boek passen? Waarom wel/niet? Als jij de illustrator zou zijn van “Weglooptdagen”, hoe zou jouw cover er dan precies uitzien? Wat zou je anders doen? Wat zou je behouden van de oorspronkelijke cover?

Sophie Pluim, de illustrator van het boek, heeft niet alleen voor de covertekening gezorgd, ze heeft het boek ook rijkelijk geïllustreerd.

- Wat vind je van de zwart-wit illustraties in het boek? Vond je dat de zwart-wit kleuren goed pasten bij het verhaal? Waarom? Hoe zouden de illustraties anders voelen als ze in kleur waren geweest? Welke kleuren zou je gebruiken mocht je het verhaal moeten inkleuren? Eerder warme of koele kleuren?
- Welke illustratie sprak je het meeste aan en waarom precies deze illustratie? Wat zie je allemaal in deze illustratie? Hoe helpt deze illustratie je om het verhaal, de personages, hun emoties beter te begrijpen?
- Vind je dat de tekeningen precies weergeven wat er in de tekst staat? (De illustraties in “Weglooptdagen” tonen vooral wat er ook in het verhaal verteld wordt, ze voegen geen extra informatie toe aan het verhaal.) Kun je een voorbeeld geven van een moment waar de illustratie echt goed paste bij wat er gebeurde in het verhaal? Of omgekeerd: Waar in het boek had jij je iets heel anders ingebeeld bij het verhaal, kwam de tekening van de illustrator niet overeen met het beeld dat jij in je hoofd had? Waren er momenten waarop de illustratie je iets nieuws vertelde dat niet in de tekst stond? (Bij dit onderdeel kan je het ook hebben over de personages. Past de manier waarop ze afgebeeld worden bij het beeld dat je van deze personages had? Lijkt Luca op het personage dat jij in je hoofd had? Idem voor de andere personages. Op de cover wordt Luca afgebeeld als zwarte jongen, maar in de tekeningen in het boek merk je dit niet op.)
- Als je iets zou kunnen veranderen aan de illustraties, wat zou dat dan zijn? Hoe zou je de illustraties aanpassen om het verhaal nog beter, anders te maken? Zijn er momenten in het boek waar je graag een tekening had willen zien, en wat zou deze tekening volgens jou moeten laten zien?

Personages en vertelperspectief

De belangrijkste personages in het verhaal zijn Luca, Imane, de opa van Imane, Lorenzo (de broer van Luca), papa Mike en papa Sam (de ouders van Luca die gaan scheiden). Komen verder ook aan bod: Mano (een jonge en knappe medewerker van De Bosrust, het verzorgingstehuis waar Imanes opa verblijft), Truida (een medewerkster van De Bosrust waar Imanes opa een grondige hekel aan heeft) en Imanes moeder.

- Wie vertelt het verhaal? Is het verhaal verteld in de eerste persoon of in de derde persoon? (Eerste persoon, verhaal wordt verteld vanuit het standpunt van Luca)
- Welk personage boeit jou het meest? Is dat het belangrijkste personage in het verhaal? Of gaat het verhaal eigenlijk voornamelijk over iemand anders? Zou dit boeiende personage iemand kunnen zijn die bij jou in de klas zit? Waarom wel, waarom niet? Welke eigenschappen herken je in een personage die je ook in een vriend, vriendin, ouder, grootouder, juf of meester, persoonlijke vijand... herkent? Zijn er personages waarover je graag meer te weten was gekomen? Zo ja, over wie was je graag wat meer te weten gekomen? En waarom precies over dit personage?

Vanaf het begin van het verhaal merk je dat Luca niet echt goed in zijn vel zit.

- “Jullie komen veel te laat!” roept papa Mike. (...) Ik vind het niet erg om te laat te komen. Hoe later ik ben, hoe minder lang ik in de klas hoef te zitten. Sinds Rayan verhuisd is, is school nog saaier geworden.” (p.12)
- “Als ik die middag thuiskom, ga ik de kamer van Lorenzo binnen. Mijn broer ligt op zijn bed te lezen. ‘Kun je niet kloppen?’ snauwt hij. ‘Wat moet je?’ Soms lijkt het of iedereen in dit huis boos is.” (p.15)

- Waarom denk je dat Luca het niet erg vindt om te laat te komen op school? (Zijn beste vriend is verhuisd, school is helemaal niet leuk meer.) Wat zegt zijn reactie over hoe hij zich voelt in de klas sinds Rayan verhuisd is? Hoe zou je je voelen als je beste vriend verhuisd was?
- Waarom denkt Luca dat iedereen in huis boos is? (Hij wil zijn broer spreken over de situatie tussen zijn beide vaders, maar Lorenzo snauwt hem af. Zijn broer is dus duidelijk boos en ook papa Mike en Sam doen de laatste tijd erg anders tegen elkaar; de leuke momenten die ze vroeger hadden (o.a. samen melige liefdesliedjes zingen voor elkaar), komen steeds minder / niet meer voor.) Hoe zou het zijn om in een huis te wonen waar vaak ruzie is of mensen boos klinken? Vind je dat Luca zich thuis veilig en gehoord voelt? Waarom wel of niet?

Luca heeft een geniaal plan en gaat op zoek naar een nieuwe beste vriend. Deze vriend probeert hij te vinden door een zoekertje op te hangen in de plaatselijke supermarkt. Zijn nieuwe vriend moet 9 of 10 jaar oud zijn (al is 11 jaar ook geen probleem). De nieuwe vriend mag niet bang zijn in het donker en moet van avontuur houden. (Op pagina 32 vermeldt de illustratie wat Luca allemaal precies zoekt.)

- Wat vind je van deze manier om een nieuwe vriend te zoeken? Hoe zou je zelf reageren mocht je zo'n zoekertje in een supermarkt zien hangen? Zou je bellen en een nieuwe vriend willen worden? Waarom wel, waarom niet?

Via zijn zoekertje komt Luca in contact met Imane. In hoofdstuk 11 (p. 38 tot 40) lees je over hun eerste telefonische ontmoeting.

- Vind je het realistisch dat er iemand op het zoekertje van Luca reageerde? Waarom wel, waarom niet? Is dit iets wat alleen in boeken gebeurt of zou het ook in het echte leven kunnen gebeuren? Waarom wel, waarom niet?
- Imane is een heel ander persoon dan Luca. Welke tegenstellingen herken je tussen beide personages? (Luca is meer een denker, Imane meer een doener. Als Luca aan de telefoon vertelt dat hij de volgende dag wil weglopen, reageert ze opgetogen; Imane had immers hetzelfde plan! Imane is boos op alles en iedereen, maar vooral op haar moeder, de persoon die haar opa naar een verzorgingstehuis heeft gebracht en zijn huis wil verkopen.)

Zowel Luca en Imane hebben nogal wilde plannen. Luca wil van huis weglopen omdat hij zo denkt zijn ouders opnieuw samen te krijgen. In hun zoektocht naar Luca zouden papa Mike en papa Sam weer verliefd worden op elkaar en zo zou alles toch nog goed komen. Imane van haar kant wil opa opnieuw in zijn huis laten wonen (wat eigenlijk niet meer kan; opa wordt vergeetachtig - hij vergeet de gaskraan dicht te draaien - en wil klusjes uitvoeren die niet meer bij zijn leeftijd passen) en er ook nog voor zorgen dat haar moeder opa's huis niet verkoopt.

- Vind je de plannen van Luca en Imane realistisch? Of net niet? Waarom wel, waarom niet? Kan je mensen die op scheiden staan opnieuw samen krijgen door jezelf te laten verdwijnen / weg te lopen? Kan je een opa wiens geheugen niet helemaal oké is opnieuw leren zaken te herinneren / zelfstandig te laten wonen? Welk plan vind je het meest realistisch? Waarom precies dit plan? Mocht jij je in de situatie van Luca / Imane bevinden, welk plan zou jij dan bedenken? Waarom precies dit plan?

Imane komt heel stoer over (ze heeft een duidelijke mening, eerder een grote mond), maar zij brengt haar opa wel elke dag opnieuw naar het verzorgingstehuis en gaat zelf elke dag thuis slapen. Echt 'weglopen' doet ze niet.

- Wie is het meest stoere personage: Imane of Luca? Het meisje met een duidelijk ontsnappingsplan voor haar opa (dat ze nooit echt uitvoert) of Luca, de onzekere jongen die alleen achterblijft in het huis van opa en uiteindelijk een heel avontuur beleeft in het verzorgingstehuis? Waarom is dit voor jou precies het meest stoere personage?

Einde

“En ik begin te vertellen. Over mijn ouders, over hun ruzies, over Imane en opa, over dat ik alleen was in het bos, over de chocolademousse, over de boze sjoelers, over de kapotte koffiekopjes. De vrouw luistert en klopt steeds zachtjes op mijn been. En als ik haar alles verteld heb, zegt ze weer: ‘Ach, jongen toch.’” (p.175)

In hoofdstuk 48 (p.176-180) kan je lezen hoe het verhaal verder verloopt voor Luca: zijn weglopen eindigt gezellig thuis op de bank, met een kop chocolademelk. Op de afbeelding op pagina 178 en 179 zie je Luca tussen zijn beide papa's en broer zitten. Opnieuw een gelukkig gezinnetje, zo lijkt het wel. Alleen weet de nauwkeurige lezer natuurlijk dat deze afbeelding maar schijn is.

- Hoe loopt het verhaal precies af voor de drie belangrijkste personages? (Luca, Imane en de opa van Imane) (Luca's ouders gaan alsnog scheiden. Papa Sam moet op zoek naar een nieuwe woning voor zichzelf. Imanes opa moet ook in het verzorgingstehuis blijven. Zijn huis zal definitief verkocht worden. Imane hoopt aan de vader van Luca; papa Sam vond het immers een mooi huis.)
- Had je dit einde zien aankomen? Waarom wel, waarom niet?
- Had je gehoopt dat het verhaal anders zou lopen? Waarom wel, waarom niet? Moet het verhaal 'happy' eindigen, met personages die allemaal gelukkig zijn? Waarom wel, waarom niet? Wat is er zo leuk aan een 'happy end'? Was het realistisch om te denken dat Luca's ouders echt opnieuw zouden samenkomen, door het weglopen van Luca? Waarom wel, waarom niet?
- Met welke vragen blijf je als lezer zelf nog zitten na het lezen van “Weglooptdagen”? Welke vragen had je graag nog beantwoord gezien? Stel dat jij de schrijver bent van “Weglooptdagen”, hoe zou jij de vragen waarmee je zit nog beantwoorden?

2

VERWERKING

Stellingspel

Een van de belangrijkste thema's (onderwerpen) uit het boek is de nakende scheiding van papa Mike en papa Sam, de ouders van Luca. Luca is erg bang om zijn vertrouwde omgeving te verliezen (zeker nu hij ook zijn beste vriend niet meer ziet). Een scheiding lijkt hem dan ook het ergste wat hem kan overkomen, iets wat niemand anders overkomt. (Ter info: In Vlaanderen heeft bijna één op de vijf kinderen en jongeren gescheiden ouders. Dit betekent dat in een gemiddelde klas van 25 leerlingen

ongeveer 5 kinderen ouders hebben die gescheiden zijn. Info afkomstig van www.opgroeien.be)

Hieronder vind je een aantal stellingen. Verdeel het lokaal in twee delen, trek een denkbeeldige lijn in het midden van het lokaal. Links wordt het EENS-deel, rechts komt het ONEENS-deel. Lees een stelling voor. Laat de Leesjury-leden even in stilte nadenken (max. 15 seconden) en lees de stelling dan nog een keer voor. Nadien verplaatsen de lezers zich naar de EENS- of de ONEENS-kant. Lezers die het met de stelling deels eens, deels oneens zijn, plaatsen zich in het midden.

Belangrijk: Je hoeft niet alle stellingen te bespreken, kies er de stellingen uit die je het beste liggen, het beste bij de groep passen...

- Als je ouders eens vaker ruzie maken, gaan je ouders sowieso scheiden, net zoals de ouders van Luca.
- Het is logisch dat kinderen zich zorgen maken als hun ouders ruzie maken.
- Je kunt nog steeds van beide ouders houden, ook al wonen ze niet meer samen en houden je ouders niet meer van elkaar.
- Praten over je gevoelens met vrienden of iemand die je vertrouwt (opa/oma/tante/leerkracht/...) kan opluchten en helpen om beter om te gaan met de scheiding van je ouders / tijdens moeilijke tijden thuis.
- Het is normaal om boos, verdrietig of bang te zijn als je ouders gaan scheiden.
- Avonturen of samen iets leuks doen met vrienden kunnen helpen om even aan thuisproblemen te ontsnappen, zeker wanneer het over scheidingen gaat.

Nadien bespreek je kort de mening van de lezers. Waarom zijn ze precies op deze plek gaan staan? Nadien kunnen de lezers onderling nog op elkaars uitspraken reageren. Spreek vooraf kort af hoe ze reageren: wachten jullie met reageren tot iedereen zijn positie heeft kunnen duiden of mag je meteen reageren?

Wild culinair idee

Imanes opa is geen groot kok, maar zijn wentelteefjes zijn wel beroemd. Ze worden niet voor niets 'Opa's Wereldberoemde Waanzinnig Lekkere Superspeciale Wentelteefjes' genoemd. Het recept van opa Zoetland kan je terugvinden op p. 219 van het boek. Mocht je over de nodige kookfaciliteiten beschikken, is het wel fijn om de bespreking van dit boek op deze manier af te ronden.

Pims poëzie

Pim Lammers, de auteur van "Weglooptdagen", bracht in 2022 de gedichtenbundel "Ik denk dat ik ontvoerd ben (en andere gedichten)" uit. In deze bundel kan je twee gedichten terugvinden die bij de thematiek van het boek passen. ("Oppassen" en "Boomhut", zie bijlage 1). Beide gedichten kunnen gelezen worden. Nadien kan je bespreken welk gedicht precies het beste aansluit bij "Weglooptdagen". Eventueel kan hier dezelfde werkwijze worden gebruikt als bij de opstart van de bespreking van "Weglooptdagen".

3

VERDER LEZEN

- Ik denk dat ik ontvoerd ben en andere gedichten / Pim Lammers en Sarah van Dongen (ill.) (Querido, 2022) www.boekenzoeker.be/ik-denk-dat-ik-ontvoerd-ben-en-andere-gedichten
- We moeten je iets vertellen / Marlies Slegers en Jeska Verstegen (ill.) (Luitingh-Sijthoff, 2023) www.boekenzoeker.be/we-moeten-je-iets-vertellen

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Zo ontstaat er nog meer interactie in de Leesjury-community! Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de gewenste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

© Iedereen Leest en Jochen Van Aken, 2025
Vormgeving: Simon Bequoye

BIJLAGE 1

Oppassen

'We moeten er echt even samen uit,'
zeggen mijn ouders,
'anders komt het niet goed tussen ons.'

Dus mijn neef past op mij.
Al om half acht stuurt hij me naar boven,
maar ik slaap niet, staar naar het plafond,
mijn stapel boeken,
het behang, mijn kledingkast,
minuten-, nee, úrenlang.

Als ik eindelijk mijn ouders
op de oprit hoor,
spring ik uit bed.

Bij de trap gluur ik naar beneden,
zie hoe ze binnenkomen.
Lachend, elkaar kussend;
iets te hard sst!-end.

Gelukkig.
Het is weer goed tussen hen.

Ik kruip terug in bed,
merk dan pas
hoe moe ik eigenlijk ben.

Pim Lammers
uit: "Ik denk dat ik ontvoerd ben (en
andere gedichten)" Querido, 2022.
(illustraties: Sarah van Dongen)

Boomhut

Hij was voor mij bedoeld.
Dagen, weken
had papa er zijn best op gedaan;

een boomhut met een trap,
een dakpannendak,
een raam, een deur en een bord
met STOP!
VERBODEN TOEGANG
en mijn naam erop.

Mijn eigen plek
in onze grote, oude beuk.

Maar nu papa moet verhuizen,
hoef ik de hut niet meer.
Ik wil dat hij erin gaat wonen,
dat lijkt me wel wat.

Alles beter
dan de verre stad.

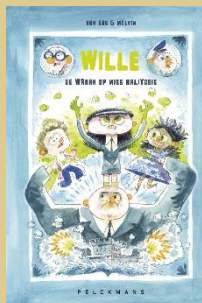
Pim Lammers
uit: "Ik denk dat ik ontvoerd ben (en andere
gedichten)" Querido, 2022.
(illustraties: Sarah van Dongen)

Inspiratiefiche

door Ilse Moens

Wille: de wraak op Miss Halitosis

Auteur: Van Gas

Illustrator: Melvin

Uitgever: Pelckmans

Over de makers

Van Gas is de pennennaam van Kurt Van Gasse, ingenieur en jeugdauteur. In “Wille: de wraak op Miss Halitosis” laat hij zien dat taal en techniek mooi samen kunnen komen. Samen met drie vrienden en gelijkgezinden strooit hij leestips in het rond met “This Is How We Read.”

Melvin is het pseudoniem van Wout Schildermans. Sinds 2014 legt hij zich volledig toe op boeken in alle vormen en maten. Samen met Stefan Boonen richtte hij het kinderboekenfestival KABAAL op. Net als Van Gas vindt hij dat een boek vooral veel schwung moet hebben.

Bronnen:

www.thisishowweread.be/wille-een-stinkend-goed-jeugdboek/

www.auteurslezingen.be/van-gas-kurt-van-gasse

www.auteurslezingen.be/melvin

www.iedereenleest.be/reeks/het-atelier-van-melvin

Korte inhoud

Willes vader moet zijn heldhaftige poging om de beruchte Miss Halitosis te dwarsbomen helaas bekopen met zijn leven. Ze laat de arme man helemaal wegsmelten met haar afschuwelijke zwaveladem, om zo te laten zien wat er gebeurt als je je neus in haar snode plannen steekt. Wille komt terecht in een pleeggezin, waar zijn drie pleegbroers hem het leven zuur maken. Wille loopt weg en in de nasleep van al deze ellende vindt Wille eindelijk een lichtpuntje. Hij bundelt zijn krachten met heks Imogen en professor De Boneir. Zal het hen lukken om de verschrikkelijke Miss Halitosis voor eens en voor altijd een halt toe te roepen? Of eindigen ze zelf als een gesmolten plasje?

Personages

Wille heeft al heel wat meegemaakt in zijn jonge leven.

→ Hoe zou je de Wille aan het begin van het boek omschrijven? (Vb. verdrietig, ellendig, vindingrijk, bang, ...)

→ Wat ziet Imogen nog meer in hem?

“De Wille die ik zie, is een slimme, creatieve vent met een groot leeuwenhart. Dus we pakken terug wat al van jou was. We pakken je leeuwenhart terug.” (p.196)

→ Lukt het hen om dat leeuwenhart terug te krijgen? Op welke manier? (Ja, want Imogen en Professor de Boneir geloven in hem. Imogen laat hem zien dat je bang kan zijn en moedig tegelijkertijd. Zo vindt hij de moed om het op te nemen tegen Miss Halitosis.

“Mensen die nooit bang zijn, zijn ook nooit moedig. Moed is een eigenschap van mensen die dingen kunnen doen ondanks hun angst. (p.265)

In een interview zegt van Gas dat **Imogen** en **Miss Halitosis** beiden natuurkrachten zijn en bovendien heel sterke vrouwen (www.thisishowweread.be/wille-een-stinkend-goed-jeugdboek/).

→ Begrijp je waarom hij dat zegt?

→ Hoe zou je Imogen en Miss Halitosis beschrijven? Zijn er overeenkomsten tussen deze personages?

- Ze weten allebei wat ze willen en gaan ervoor. Ze weten allebei van aanpakken.
- Imogen is moedig en laat zich niet snel uit het lood slaan. Miss Halitosis is onbevreesd en waant zichzelf onoverwinnelijk.
- Ze zijn allebei erg slim.
- Imogen en Miss Halitosis kunnen elk hun eigen natuurkracht hanteren: Miss Halitosis heeft haar zwaveladem en Imogen kan de Wet van Murphy over anderen afroepen.

→ Zowel Imogen als Miss Halitosis hebben een kracht waarmee ze anderen schade kunnen berokkenen. Zit er een verschil in de manier waarop ze deze aanwenden? (Imogen gebruikt haar kracht enkel om zich te verweren, Miss Halitosis zet haar kracht in voor de misdaad.)

Lees volgende passage over **professor De Boneir**: “Knettergek (...) Acuut gestoord. Zeldzaam mesjogge.” (p.204), denkt Wille wanneer hij de professor voor het eerst ziet.

→ Is Willes eerste indruk juist? (Nee, op pagina 209 “lijkt hij in niets meer op de carnavalsgek die in de fontein stond te brullen”)

→ Wat onderzoekt de professor (de oorsprong van geniale ideeën: hij heeft ontdekt dat er voor elk geniaal idee, een totaal absurd idee bestaat. Op die manier blijft het universum in balans.)

→ Kan je overeenkomsten vinden tussen Wille en de professor? (Ze zijn allebei gefascineerd door wetenschap, techniek en experimenten)

→ Zijn dit personages waar je graag over leest?

→ Ben je al eens eerder zulke personages tegengekomen in een boek of film of vind je ze eerder uniek?

→ Wat vind je van de manier waarop de personages worden afgebeeld in de illustraties?

Stijl

Klinkerrijm en beginrijm

Van Gas laat in zijn tekst vaak klinkerklanken terugkomen binnen in een zin (klinkerrijm), of laat woorden die vlak bij elkaar staan met dezelfde letter beginnen (beginrijm).

Hieronder enkele voorbeelden:

- “Stapels nagelnieuwe exemplaren” (p.125).
- “dat de brandwer restanten hangjongeren vanonder een gevallen kanteel moet komen peuteren” (p.138)
- “De reus torent hoog boven hem uit” (p.101)
- “Maakt Wille dat hij wegkomt van die wijzende vingers” (p.110)
- “De sirene snijdt snerpend” (p.21)

→ Kan je zelf ook nog enkele voorbeelden zoeken? Maak er eventueel een wedstrijd van: wie vindt de zin met daarin de meeste woorden met dezelfde beginletter?

→ Vind je deze zinnen aangenaam om te lezen? Of vind je ze net moeilijker lezen?

Voetnoten: ‘pause for effect’

Bekijk de voetnoten op pagina’s 18, 19, 133, 263...

- Welke informatie wordt er gegeven in de voetnoten? (De clou van een grapje/een grappige toevoeging)
- Waarom zouden hier voetnoten gebruikt worden? Zouden deze zinnen niet gewoon in de tekst kunnen staan? (Je aandacht wordt er op deze manier meer naartoe getrokken, waardoor de grap beter aankomt/je blijft er langer bijilstaan.)
- Werken deze voetnoten voor jou? Vind je de voetnoten origineel of vind je ze misschien storend?

Opdracht: Vertel een grap waarbij je voor de clou even een stilte laat vallen of bekijk bijvoorbeeld “Dingen die iedereen haat aan het nieuwe schooljaar” van Timon Verbeeck met speciale aandacht voor “De klasverdeling” en “De herhalingstoets” (00:37 tot 00:53): www.tiktok.com/@timonverbeeck/video/7138072505683660038

- Zie je een overeenkomst tussen de stilte die hier gelaten wordt vóór de clou en het gebruik van de voetnoten in de tekst? Hebben deze hetzelfde effect, vind je?

Illustraties

Bekijk aandachtig de prenten op pagina’s 80 en 132.

- Wat merk je het eerst op? (respectievelijk de krant/Imogen)
- Hoe komt het dat je oog daar naartoe gezogen wordt? (De zwartere kleur tegen een achtergrond van grijs, de opvallendere lijnen)
- Wat zie je nog? Probeer zo veel mogelijk details te vinden. (Had je bijvoorbeeld de WANTED-poster gezien op pagina 80, en Wille in bad op pagina 132)?
- Welk effect heeft het afwisselen van duidelijke contouren met zachte lijnen en het spel met wit-grijs-zwart?
 - Gevoel van diepte (duidelijkere lijnen en donkerdere inkleuring zorgen ervoor dat figuren op de voorgrond treden – figuren in de achtergrond worden getekend met zachtere lijnen).
 - Aandacht kan gevestigd worden op een bepaald deel van de illustratie.

Bekijk ook eens de prenten op pagina's 301 en 305.

- Hoe wordt beweging hier weergegeven? (Gommaar in 3 verschillende poses op eenzelfde prent/de vijf armen van Gommaar)

Sfeerschepping

- Bekijk de cover. Welk soort boek dacht je dat je voor je had en waarom? (actie want kanonnen, Miss Halitosis,... en komische elementen want de blik in Imogens ogen, de kleine Miss op het hoofd van de gigantische Gommaar, ...)
- (Her)lees daarna het eerste hoofdstuk. Welk gevoel kreeg je bij het boek? Werden de verwachtingen die je bij de cover had ingelost?
 - Het eerste hoofdstuk is al meteen heftig met de bankoverval en de dood van Willes vader.
 - Tegelijk wordt Gommaar beschreven als een "kolossale man (...) heeft het formaat van drie op elkaar gestapelde kerstmannen" (p.7),
 - Gommaar en Miss Halitosis zien eruit alsof ze gezellig samen gaan shoppen.
 - De val van Willes vader wordt gebroken door een spandoek met daarop "Lenen zonder hoofdbrekens". (p.13)
- Stel je voor dat er niet zoveel grappen in dit boek zaten, of dat de personages erg serieus waren, zou de sfeer van het boek dan anders zijn?
- Vind je deze combinatie van spanning en humor aangenaam om te lezen? Of mag het van jou serieuzer en spannender? Of net minder spannend?
- Vind je dat deze combinatie van spanning/actie en humor ook te vinden is in de illustraties?

2

VERWERKING

Wetenschap en nog niet wetenschap

Wetenschap speelt een prominente rol in deze jeugdroman. Je vindt het in de – soms knotsgekke– uitvindingen van Wille en professor De Boneir, in de "nognietwetenschap" van Imogen en zelfs gewoon in omschrijvingen zoals: "Druppel na druppel loopt het boomblad vol met regenwater, tot het te zwaar wordt, omkantelt en een dikke straal water in Wille's kraag loost." (p.321)

- Als ingenieur is Van Gas elke dag bezig met wetenschap. Verwonder jij je wel eens over bepaalde natuurkrachten?
- Is er een uitvinding die je niet meer kan missen?
- Kan je je vinden in volgende uitspraak van Imogen? (Professor De Boneir alvast wel, want "het betekent dat er nog veel uit te pluizen en te ontdekken valt." (p.256))

"Alle nognietwetenschap wordt ooit gewoon wetenschap. Het is een kwestie van tijd en veel onderzoek." (p.175)

- Wat zou je zelf wel eens willen onderzoeken?
- Voor welk probleem zou jij wel eens iets willen uitvinden? Maak hier eventueel een ontwerp voor. Wat zal jouw uitvinding allemaal kunnen?

Creatieve verwerking: krantenkoppen

Doorheen deze jeugdroman vinden we allerlei krantenkoppen, waaruit blijkt dat Miss Halitosis nog steeds lelijk huishoudt, zie bijvoorbeeld pagina's 135, 149, 180, 192, ...

- Zie pagina 135. Wat eet jij zelf graag van de frituur? Geef je eigen frituurbestelling door, in ware Miss Halitosisstijl. En hoe zou bijvoorbeeld Professor De Boneir zijn frietjes bestellen?
- Laat de krant de zaakvoerder van de pepermuntfabriek interviewen (p.149). Hoe zou dit interview verlopen? Of laat je inspireren door een van de andere krantenkoppen!

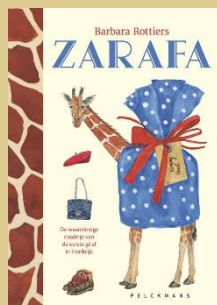
Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Zo ontstaat er nog meer interactie in de Leesjury-community! Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de gewenste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

© Iedereen Leest en Ilse Moens, 2025
Vormgeving: Simon Bequoye

Inspiratiefiche

door Jochen Van Aken

Zarafa

Auteur en illustrator: Barbara Rottiers

Uitgever: Pelckmans

Over de maker

Barbara Rottiers is een Vlaamse auteur en illustrator die zich sinds enkele jaren volledig toewijdt op documentaire kinderboeken. Na een loopbaan bij de VRT, onder meer als radiopresentatrice en programmamaakster bij Radio 1, verlegde ze haar focus naar schrijven en beeldend vertellen. Ze combineert historische en biografische onderwerpen met een toegankelijke stijl voor een jong publiek. Haar boeken combineren feitelijke nauwkeurigheid met een originele, visuele en speelse vertelwijze. Recent titels zijn “De H van Humboldt”, over ontdekkingsreiziger Alexander von Humboldt, en “Leve Astrid!”, waarin ze het leven van Astrid Lindgren belicht. In 2024 verscheen “Zarafa”, het waargebeurde verhaal van de eerste giraf in Frankrijk. Rottiers volgde opleidingen in audiovisuele kunsten en illustratieve vormgeving.

Korte inhoud

“Zarafa” vertelt het opmerkelijke én waargebeurde verhaal van de eerste giraf die in 1827 voet zette op Franse bodem. Het jonge dier, gevangen in Soedan en geschonken door de pasja van Egypte aan koning Karel X, maakt een indrukwekkende reis: via Caïro en Alexandrië per schip naar Marseille, gevolgd door een voettocht van 880 kilometer tot in Parijs. Barbara Rottiers brengt deze tocht tot leven met een mix van historische feiten, knappe beschrijvingen en heel wat humor. Af en toe laat ze Zarafa zelf aan het woord, waardoor de lezer het avontuur door de ogen van de giraf beleeft. Tussen de hoofdstukken door verweeft Rottiers persoonlijke observaties, zoals ontmoetingen met hedendaagse giraffeverzorgers en herinneringen aan haar eigen reizen naar Afrika.

Cover

- Toen je de cover van het boek en de titel voor het eerst zag/las, en je nog niets had gelezen, wat dacht je toen? Waarover ging het boek precies gaan? Wat voor soort boek verwachtte je precies?
- Hoe kwam je aan deze verwachtingen? Zijn deze verwachtingen uitgekomen, na het lezen van het boek? Waarom wel, waarom niet?

Het boek kreeg de titel “Zarafa” mee, wat op zich niet gek veel prijsgeeft over het verhaal zelf. De ondertitel (“De waanzinnige roadtrip van de eerste giraf in Frankrijk”) doet dit wel.

- Wat waren je verwachtingen bij het lezen van deze ondertitel? Dekt deze titel de lading? Past deze ondertitel bij het verhaal?
- Mocht je een nieuwe titel moeten bedenken, met welke titel zou je dan op de proppen komen? Wat maakt van een titel een goede titel? Moet een titel duidelijk zijn of net een beetje mysterieus? Moet een titel al iets over het boek prijsgeven of moet een titel zo vaag mogelijk blijven?

De cover van “Zarafa” toont Zarafa de giraffe zelf. Verder staan er nog een aantal andere zaken afgebeeld (een baret, een typisch Frans hoofddeksel, een handtas, wandelschoenen...).

- Kan je al deze voorwerpen aan het verhaal van de giraffe koppelen? (Zarafa trekt naar Frankrijk, naar Parijs om precies te zijn, de wandelschoenen verwijzen naar de wandeltocht die Zarafa heeft moeten afleggen...) Waarom zou Rottiers er precies voor gekozen hebben om Zarafa in cadeaupapier gewikkeld af te beelden? (Zarafa was een geschenk voor de toenmalige koning van Frankrijk).
- Hoe zou jouw cover er precies uitzien, mocht jij de cover mogen ontwerpen? Wat zou je anders doen? Waarom precies? De titel van het boek heeft het over een “waanzinnige roadtrip”, maar op de cover merk je daar weinig van. Hoe zou je de cover aanpassen, mocht je de roadtrip van de giraffe duidelijk willen tonen? (Deze opdracht kan ook een creatieve opdracht worden. De Leesjury-leden ontwerpen dan een nieuwe cover / eventueel ook een nieuwe titel voor “Zarafa”).

Illustraties

Illustraties in een boek hebben verschillende functies. Ze kunnen de tekst ondersteunen door te laten zien wat er gebeurt, maar ook extra informatie of sfeer toevoegen. Soms helpen ze om moeilijke stukken beter te begrijpen of maken illustraties het verhaal levendiger en spannender. In “Zarafa” zijn de illustraties gemaakt door Barbara Rottiers, de auteur zelf, waardoor beeld en tekst nauw bij elkaar aansluiten. Ze geven niet alleen een indruk van hoe Zarafa en haar reis eruitzagen, maar brengen ook humor en details die de lezer misschien niet direct uit de tekst haalt.

- Vertellen de illustraties iets extra dat niet in de tekst staat? Herhalen de illustraties vooral wat in de tekst staat, of voegen ze nieuwe informatie toe?

- Hoe helpen de illustraties jou om je de reis van Zarafa beter voor te stellen? Zorgen de illustraties ervoor dat je het verhaal spannender, grappiger of ontroerender vindt? Hoe zou het verhaal zijn zonder illustraties? Zou je het dan even graag lezen? Zijn er zaken die je minder goed zou begrijpen? Zaken die je jezelf maar moeilijk visueel kan voorstellen wanneer je het boek las?
- De illustraties van Barbara Rottiers zijn erg vaak heel grappig / eerder humoristisch. Welke afbeelding vond je zelf erg grappig / goed gevonden? Zijn er afbeeldingen waarvan je voelt dat ze een grap bevatten, maar waarvan je de grap niet begrijpt / doorhebt?
Mogelijke voorbeelden van humoristische afbeeldingen (selectie, kies vooral illustraties die je zelf erg leuk / grappig vond): pagina 36/37 (de angst van het toestelturnen tijdens de turnles op school), pagina 22 (de verschillende 'girafferecensies' van bekende, historische figuren uit de Franse geschiedenis, de grap bij Jeanne d' Arc - 'Ik sta helemaal in vuur en vlam'), pagina 51 (verbeelden van de uitspraak oefening 'de koetsier poetst de postkoets'), pagina 62 (de verwijzing naar het gedicht 'Dikkertje Dap' van Annie M.G. Schmidt), pagina 88 en 89 (de verbastering van het Franse volkslied) ...
- Vind je de illustraties mooi? Wat spreekt je erin aan (of juist niet)? Welke illustratie vond je het meest opvallend of leuk, en waarom?
- Vind je dat de stijl van de illustraties past bij de sfeer van het verhaal? Waarom wel of niet?

Boeken voor lezers van jullie leeftijd bevatten niet noodzakelijk veel afbeeldingen. In "Zarafa" vind je op elke pagina meerdere afbeeldingen, naast paginagrote afbeeldingen.

- Vind je dat er genoeg illustraties in het boek staan, te veel of te weinig? Stoort de hoeveelheid afbeeldingen tijdens het lezen?

Non fictie / informatief

Barbara Rottiers haar schrijfstijl balanceert tussen informatief en verhalend. Ze vertelt niet alleen het verhaal van Zarafa, een giraffe die echt bestaan heeft, maar overstelpt de lezer ook met weetjes over giraffen zoals ...

- (pagina 26): Giraffen hebben geen goed geheugen, want de hersenen van een giraffe zijn maar een walnoot groot.
 - (pagina 33): Zarafa leefde na haar aankomst in Parijs nog achttien jaar en werd dus twintig jaar oud. Dat is behoorlijk oud voor een giraffe.
 - (pagina 42): Giraffen leven niet overal in het Afrikaanse werelddeel. Veel Afrikanen hebben zelf nog nooit een giraf in levenden lijve gezien. Daarvoor moeten ze zelf op safari in landen als Kenia, Tanzania, Botswana of Zuid-Afrika.
- Welk weetje over giraffen vond je het meest boeiend? Waarom? Welk weetje verraste je het meest, en wat dacht je eerst? Welk weetje zou je aan je vrienden of familie willen vertellen / heb je al verteld aan vrienden, familie of klasgenoten? Welk weetje vond je grappig of bijzonder, en waarom? Welk weetje vond je moeilijk te geloven? Heb je toevallig ook opgezocht of het weetje echt wel klopt? Welk weetje veranderde de manier waarop je naar giraffen kijkt? Welk weetje vond je een beetje triest of zorgwekkend? Welk weetje hielp je het meest om de reis van Zarafa beter te begrijpen? Welk weetje maakte je nieuwsgierig om meer te leren over dieren of geschiedenis? Als jij een nieuw weetje over giraffen aan het boek mocht toevoegen, welk weetje zou dat zijn? Ken je nog giraffenweetjes die niet in het boek opduiken?
 - Wat vind je van deze afwisseling tussen verhaal en informatie?

Historisch perspectief

Als een rockster ...

Het verhaal van de giraffe Zarafa speelt zich af in 1827, bijna 2 eeuwen geleden dus. Zo goed als niemand in Frankrijk had op dat moment al een giraffe in het echt gezien. Zelfs afbeeldingen van giraffes uit die tijd waren weinig realistisch. De geruchten die over de tocht van Zarafa de ronde deden, zorgden ervoor dat mensen hun fantasie op hol sloeg. (Zie de illustratie op pagina 47: het dier dat de mensen verwachten lijkt een beetje op een giraffe, maar ook weer niet.)

Het effect van Zarafa op de bevolking van Frankrijk komt het duidelijkst tot uiting in het hoofdstuk “Als een rockster in Lyon” (pagina 74, 75 en 76). Hieronder enkele fragmenten uit het hoofdstuk.

- “Tijdens de hele reis van Marseille naar Parijs stonden er mensen langs de weg om naar me te kijken. Iedereen wilde me aanraken. Mocht de smartphone toen al hebben bestaan, dan had ik op tienduizenden selfies gestaan.”
- “Om elf uur arriveerde ik in het centrum van Lyon. Het leek alsof alle mensen vrij genomen hadden op het werk, de boeren hun land hadden achtergelaten en alle scholen gesloten waren, want nog nooit in mijn leven had ik zoveel mensen bij elkaar gezien. De politie zou later zeggen dat het er dertigduizend waren.”
- “Eén paard steigerde. Daar schrok ik zo van, dat ikzelf ook mijn poten in de lucht gooide. Paniek steeg op uit de massa. Het publiek reageerde alsof het een net weer tot leven gewekte dinosaurus zag en dat was absoluut niet goed om de rust te laten weerkeren, niet bij de menigte, maar ook niet bij mij.”
- “De politie noteerde die dag met verenpen en inkt in het verslag: ‘Chaos tijdens bezoek van hare koninklijke hoogheid de giraf. Kleine Madeleine loopt beenbreuk op. Verder geen ernstige verwondingen. Rust na afloop snel weergekeerd.’ Als ik had moeten kiezen tussen de storm op zee of de chaos op Place Bellecour, dan had ik het echt niet geweten.”
- Wie vertelt het verhaal in deze fragmenten? Wat vind je van het feit dat de giraf zelf aan het woord is? Hoe verandert het jouw leeservaring dat het verhaal in de ik-vorm wordt verteld door Zarafa? Kan je goed meevoelen met het personage Zarafa, ook al is het een giraffe? Vind je dat de giraf geloofwaardig klinkt als verteller? Waarom wel of niet? Welke emoties van Zarafa voel je het sterkst in deze fragmenten? Herken je deze gevoelens? Zijn het gevoelens die je soms ook voelt? Wanneer dan wel bijvoorbeeld?
- Hoe reageren de mensen op de komst van Zarafa? Waarom denk je dat er zoveel mensen kwamen kijken? Hoe voel je je als lezer tijdens de beschrijving van de drukte in Lyon? Wat zou jij doen als je bij die mensenmassa had gestaan? Hoe zou jij je als toeschouwer voelen? Kan je dit gevoel vergelijken met een gebeurtenis uit je eigen leven? Welke gebeurtenis dan precies?
- Aan welke moderne gebeurtenissen doet deze mensenmassa jou denken? Kun je een voorbeeld noemen van een moment waarop heel veel mensen samenkwamen om één persoon of dier te zien, een gebeurtenis mee te maken? Denk je dat de komst van Zarafa in 1827 vergelijkbaar is met hoe mensen nu reageren op beroemdheden of grote evenementen? Waarom precies? Als er toen al smartphones en social media waren geweest, hoe zou de gebeurtenis er dan uitgezien hebben?

- Andere hoofdstukken worden door andere personages verteld / door de auteur zelf verteld. Welke vertellers vind je leuk / minder leuk, geslaagd / minder geslaagd? Waarom precies?

Giraffendiplomatie

Het verhaal van Zarafa is erg bijzonder, zeker als je weet dat de giraffe de hele tocht heeft moeten maken omdat ze een geschenk was van Mohammed Ali, de pasja van Egypte, voor de koning van Frankrijk, Karel X. Door het schenken van een giraffe wou de pasja de koning imponeren én hem gunstig stemmen. Ook vandaag worden er nog steeds dieren cadeau om te imponeren (zie pagina 22, het Chinese motto 'Doe eens een panda cadeau'.)

Hieronder een fragment uit het hoofdstuk "Giraffendiplomatie" (pagina 18 tot en met 23):

- "Een giraf? ... Een giraf ... Even denken ... Ja! Lumineus idee, een giraf! De pasja grommelde tevreden. Hij was duidelijk opgezet met de idee om de koning van Frankrijk een giraf te geven. Geen pluchen giraf natuurlijk. Nee nee, een echte. 'En nu we toch bezig zijn,' dacht hij, 'dan geven we de koning van Engeland er ineens ook een. Why not?' Hij deed er voor beide koningen nog wat sarcofagen en andere antiquiteiten bovenop. Wat kon hem dat oude Egypte ook schelen?" (pagina 21)
- Vind jij het goed dat mensen dieren als cadeau geven? Waarom wel of niet? Hoe zou jij je voelen als je uit je eigen land werd weggehaald, zoals bij Zarafa gebeurde, als geschenk, om op iemand indruk te maken?
- Denk jij dat een giraf gelukkig kan zijn in een dierentuin? Waarom wel, waarom niet? Wat vind jij leuk aan een dierentuin? En wat vind je minder leuk? Denk jij dat Zarafa het fijn vond in Parijs? Leg uit waarom wel, waarom niet.

Stellingen waarover gediscussieerd kan worden:

- Je mag geen dieren als cadeau geven.
- In een dierentuin zijn dieren veiliger / beter af dan in de natuur.
- In een dierentuin kunnen mensen veel leren over dieren.
- Een giraffe hoort in het wild, niet in een stad / een dierentuin of zoo.

Niet alleen Zarafa werd verplicht naar Frankrijk gestuurd. In haar kielzog volgden Hassan en Atir, haar twee verzorgers. (Zie hoofdstuk "Ontmoeting met Hassan en Atir", pagina 28, 29 en 30. Over het verdere verloop van het leven van beide heren kan je lezen in het hoofdstuk "Een nieuw leven als Parisienne", pagina 96 en 97).

- Hoe denk je dat Atir en Hassan zich voelden toen ze met Zarafa mee naar Frankrijk moesten?
Wat moesten Atir en Hassan doen om goed voor Zarafa te zorgen? (focus op het welzijn van de giraffe, zorgen dat de giraffe heelhuids bij de koning van Frankrijk aankwam...) Zou jij mee willen reizen met een giraffe door een heel land? Waarom wel of niet?
- Denk jij dat Atir en Hassan veel om Zarafa gaven? Waar merk je dat aan in het verhaal? (De manier waarop Atir Zarafa behandelt, getuigt van heel veel liefde voor de giraffe; hij behandelde haar als een soort van diva. Als giraffeverzorger genoot Atir zelf ook van een sterrenstatus.)

Tekenspel

Tegenwoordig is het bijna niet meer voor te stellen dat je een dier nooit eerder in het echt hebt gezien en niet precies weet hoe het eruitziet. We hebben overal wel een foto of afbeelding van. Zie je iets niet met je eigen ogen, dan zoek je het gewoon online op. Vroeger was dat heel anders. In het boek “Zarafa” van Barbara Rottiers wordt verteld over de eerste giraffe die in Frankrijk aankwam. De mensen die daar toen woonden, kwamen massaal kijken naar de giraffe die door hun dorp of stad trok. Zoiets hadden ze immers nog nooit eerder gezien. Destijds kenden mensen giraffen en andere exotische dieren alleen van tekeningen. Die afbeeldingen waren vaak niet erg realistisch, omdat ze nog nooit het echte dier hadden gezien.

MATERIAAL

- Bijlage 1
- Papier en potloden
- Pennen of stiften

Inleiding: Je kreeg zonet enkele afbeeldingen (zie bijlage) te zien uit middeleeuwse manuscripten. In deze manuscripten werden dieren afgebeeld die de gemiddelde middeleeuwer nooit met zijn of haar eigen ogen zou zien. In de middeleeuwen waren er geen foto's of filmpjes zoals nu. Mensen kenden veel dieren, vooral exotische dieren uit verre landen, niet uit eigen ervaring.

Die tekeningen waren vaak niet erg precies of echt. Soms leken de dieren best raar, omdat de tekenaars nooit het echte dier hadden gezien en ze zich moesten baseren over wat ze lazen / hoorden vertellen over deze dieren. Daardoor zagen dieren in oude boeken er soms grappig of anders uit dan we nu gewend zijn.

In dit spel ga jij samen met anderen ook een dierentekening maken, alleen met de beschrijving van het dier, zonder het dier te zien / te benoemen.

Spelverloop

- Kies een beschrijver - Eén persoon uit de groep kiest in stilte een dier (bijv. een olifant, een krokodil, een walvis... Alles behalve een giraffe), zonder het aan de anderen te vertellen.
- De beschrijving - De beschrijver vertelt in detail hoe het dier eruit ziet, zonder het dier bij naam te noemen of zelf een afbeelding van het dier op te zoeken. Denk tijdens het beschrijven aan volgende zaken: Hoe groot het dier is / Welke kleur(en) het heeft / Welke lichaamsdelen opvallend zijn (bijv. grote oren, scherpe tanden...) / Hoe het beweegt of het gevaarlijk is ...
- Tekenen maar! - De andere groepsleden luisteren goed naar de omschrijving en tekenen het dier alleen op basis van wat ze horen. Ze mogen geen vragen stellen of het dier raden tijdens het tekenen.
- Tonen maar! - Als iedereen klaar is, tonen alle deelnemers hun tekening aan elkaar.

— Raad het dier - De beschrijver onthult welk dier het was en bespreekt met de groep hoe dichtbij of ver de tekeningen kwamen.

(Variaties: Je kunt meerdere rondes spelen met steeds een andere beschrijver. / Maak teams en vergelijk welke tekening het beste overeenkomt met het echte dier of de omschrijving.)

3

VERDER LEZEN

- “IJsberen en andere draaikonten in de dierentuin” / Ditte Merle en Alex De Wolf (ill.) (The House of Books, 2010) www.boekenzoeker.be/ijsberen-en-andere-draaikonten-de-dierentuin
- PODCAST - Barbara Rottiers & “Zarafa” op Boektopiat: www.boektopia.podbean.com/e/boektopia-barbara-rottiers-zarafa/
- PODCAST - Barbara Rottiers & “Zarafa” bij “Voorproevers” op Radio 1: www.vrt.be/vrtmax/podcasts/radio-1/v/voorproevers/3/hoe-een-giraf-een-heel-bijzondere-reis-maakte-van-egypte-naar-fr/

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Zo ontstaat er nog meer interactie in de Leesjury-community! Ga naar www.deleesjury.be, klik op ‘Lezen’ en dan op de gewenste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

© Iedereen Leest en Jochen Van Aken, 2025
Vormgeving: Simon Bequoye

BIJLAGE 1

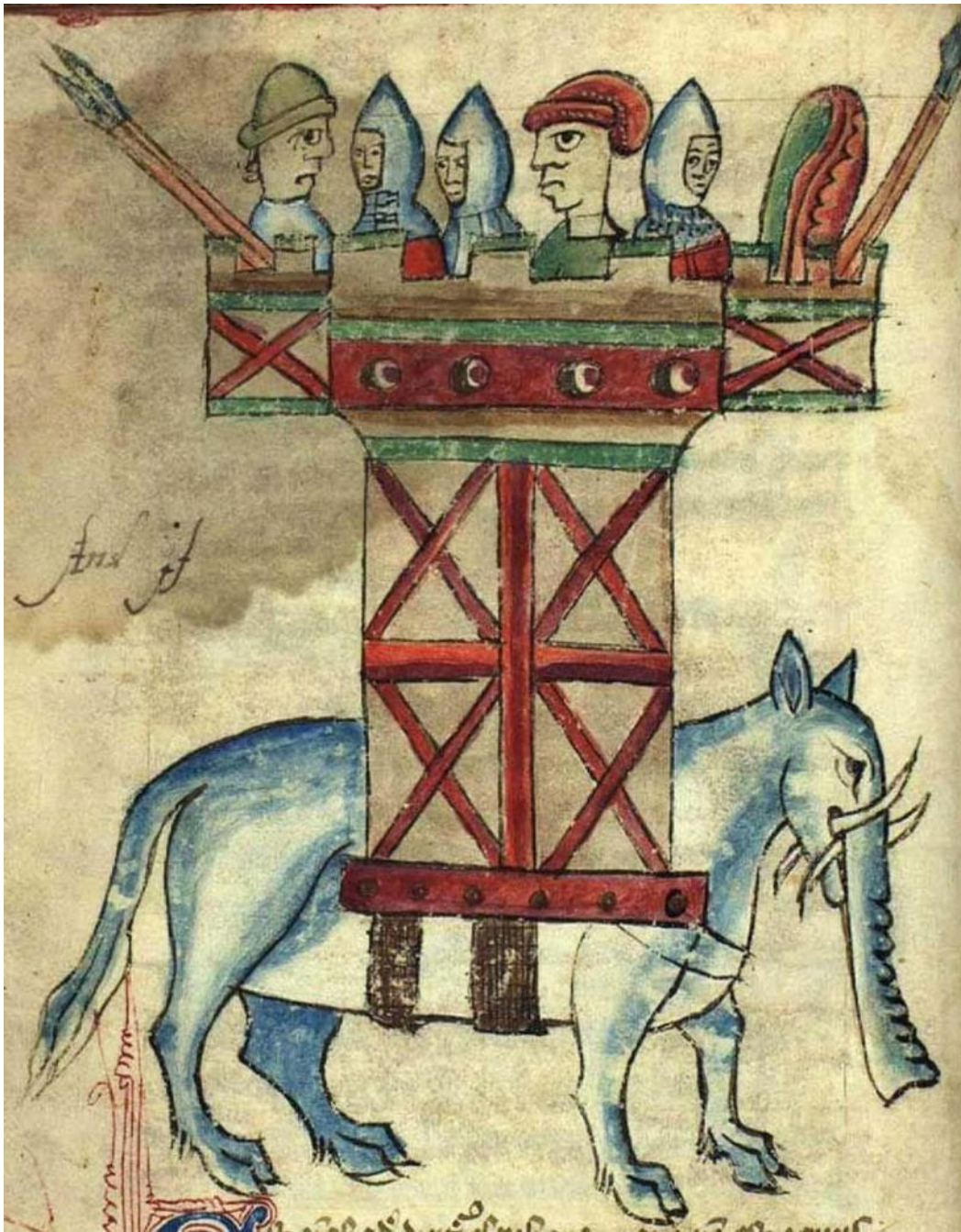
(Leeuwen en beren, vroege 13e eeuw)

(Krokodil, Edward Topsell, 1658)

(Olifanten, late 13e eeuw)

(Olifant, 15e eeuw)

(Luipaard, 12e eeuw)

Bron: 28 Hilariously Wrong Historical Depictions Of Animals,
www.ranker.com/list/inaccurate-historical-drawings-of-animals/danielle-ownbey